

GAZETA

ANTIREVIZIONISTĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
ARAD, STR. NICU FILIPESCU 30.

ORGAN DE DOCUMENTARE
APARE SĂPTĂMĂNAL

REDACTOR ȘI EDITOR
ISAIA TOLAN

Orășelele noilor provincii

În prezenta de ziarul „Universul”, în prima românească a reacționat împotriva și pilduitor în contra inconștientă care a lăsat să iasă în parlament din gura unui ministru vorbăjurisită că minoritățile formează provinciile noastre alipite o înțelegere istorică, și că „ndeosebi în Ardeal orașele nu ni-au aparținut niciodată, încât să nu cerem mulțumiri dumisale să românezeze pezeală niște orașe pe cari le-moștenim la 1918 cu o populație minoritară de peste 90 la sută. În-o săptămână întreagă răsună coloanele „Universul” și în alarme lui prin coloanele apar pe zărilor românești, și energic al conștiinței românești mure, cerând să i se aplice neapăsătoare pedeapsa cuvenită, de ce n'are de gând să tragă înțeleșele inconștientului sale, și să guvernul să spună răspicat: solidarizează sau se desolidarizează? Ca în puține rânduri, conștiința românească a reacționat pilor de unitară. D-nii Iuliu Maria Alexandru Vaida, Octavian Vaida, au pus imediat la punct inițiativa, prin interviu de mare interes date ziarului „Universul”. Nicolae Iorga a reacționat dela una senatului. Tot de-acolo a venit o energică desolidarizare Alexandru Lapedatu, ministrul de interior, ceea ce n'o făcuseră și n'au n'au nici până la închiderea parlamentului majorității din Camera, și să dea ministrului care a vorbita renegată o cină jubilară. Mențiune specială vom avea pe interviu dat „Universului” de prof. univ. Ioan Lupăș, președinte secțiilor din Transilvania ale Antirevizioniste, care a arătat dovezi, în parte cunoscute cititorilor noștri din darea de seamă a conștiinței sale dela Sătmar referindu-se la problema orașelor din Transilvania, iar cele referitoare la Arad statistica nominală dela 1774 populația Aradului publicată în întregime, în n'rul al 8-lea al „Gazetei Antirevizioniste”, că în n'rul n'au deținut orașe ciscarpate decât din secolul al 19-lea, și în schimb în foarte multe orașe rămân erau din vechi veacuri pu-

și accentuat în aceste replici ale noastre asupra orașelor ardele pentru că și ministrul lamandilor lor stăruise, dând tocmai mai neastâmpărate irendente o în n'rul nostru. Nu s'a bit încă de orașele din Bucovina, Basarabia. Trebuie să se pună punct și dreptul nostru asupra orașelor de-acolo, pentru că atât de multe știu, încât singur d. la Arad n'o știa că pe vremea lui Ștefan cel Mare și în alte vremi podale orașele acestea, cetăți mai multe de a fi orașe, și anume apărute nu de legea ci de brațul românesc, nu erau cosmopolite ca astăzi, ci românești, oricât vor fi treprin ele negustori de toate gră-

Înregistrând replica aceasta cu unanimitate pusă la punct inconștientă cum nu s'a mai putut la noi din ziua discursului în care Sturza denunțase la Iași străduirea pe Take Ionescu pentru subvenționa școlile româ-

Jocul Ungariei cu focul

„Acestul eveniment — spunea d. Titulescu în magistralul său discurs dela 10 Dec. referindu-se la verdictul ce avea să-l dea în seara acelei zile Societatea Națiunilor în procesul asasinatului dela Marsilia — îl va urma sau ruptura sau apropierea între cele două părți ca adversari”. Ministrul nostru de externe presupunea, firește, extrem de urban cum a fost în tot discursul, că după o sentință în sensul cerut de dreptatea evidentă, Ungaria se va pleca, se va pocăi, va fi pe viitor asemenea păcătosului care vine purificat dela o spovedanie sau asemenea delicventului care lese din pușcărie cu gândul de-a se face om de omenie. Asemenea curățenie sufletească e însă riscat să presupui la niște profesioniști ai falsului (peste un ceas după verdict recidiva era gata: falsificarea pe care o arătam în altă parte, a rezoluției Societății Națiunilor), și la niște profesioniști ai instigației și al terorismului (era gata a doua zi și recidiva în această materie: instigațiile din Anglia, pe chestia expulzării de „minoritari” din Iugoslavia, și presunerea teroristă asupra sărbilor din Ungaria, ca să vestejească expulzările din Iugoslavia prin declarații în cari să laude tratamentul minoritar — ca și cum ar fi fost minoritarii expulzați — de care împărtășește liberala Ungarie!) Nu se poate presupune asemenea conduită laolaltă la cel dela Budapesta, și ni-o dovedesc toate întâmplările ce-au fost în Ungaria de-atunci și până astăzi.

În loc ca oficialitatea ungară să fi căutat să treacă repede la ordinea zilei, ca peste un vis urit, peste cele întâmplări, și să fi abătut repede atenția obștească prin cine știe ce probleme interne din seria

nești din Brașov, avem de adăugat ceva. Și anume: Fiindcă d. Pamfil Șeicaru a făgăduit prin „Curentul” că va aduce chestiunea în parlament îndată după vacanță, am cere parlamentarilor să fie la înălțime, și să nu se mulțumească cu simple orații de circumstanță. Problema orașelor din provinciile desrobite, ca cea mai gravă problemă a acestor provincii și-a țării, nu poate fi discutată circumstanțial cum a fost noua lege a muncii românești, acoperită atât de mult cu vorbe mari încât nu s'a mai văzut dintre ele, și când am văzut-o ieșită din urnă la viață, ne-am pomenit că-i mai rea și decât legea precedentă, de unde se făgăduise că va fi o adevărată mântuire.

aceleora multe și mari ce din nefericire pentru ea le are până peste cap, oficialitatea aceasta nu se ține dela 10 Decembrie încoace decât de instigații. S'a angajat p.în semnătura ce și-a pus-o pe rezoluția Societății Națiunilor, că va pune capăt instigației revizioniste, dar nu face de-atunci altceva decât să instigheze împotriva tratatului de pace. Primăria Budapestei a trimis de-atunci 16 mil de călindare revizioniste în țările apusene, școlile n'au ilustrat înainte de a lua vacanță prin extemporale în cari mucoșii de elevi a trebuit să scrie cum ar fi apărut ei Ungaria dacă erau trimiși la Liga Națiunilor în procesul Marsiliei, presa instigă zilnic în contra bisericilor sârbești din Ungaria, iar oficialitatea pune parohiile sârbești să dea declarații antiugoslave în legătură cu expulzările, consiliul de război din Budapesta găsește tocmai acum minoritarii ca să-i condamne pentru spionaj, ș. a. m. d.

Din întâmplare cunoaștem prea bine ascunzăturile sufletești din cari pornesc aceste călcări ale angajamentului luat solemn la Geneva la 10 Dec. Stările din Ungaria — și întâi de toate cele sociale — au ajuns să fie mai presante ca oricând Guvernul Gőmbös a tot târăgănat-o cât a putut, și acum nu mai poate: vine cu promisiuni că va reforma sistemul electoral, că va începe colonizări pentru plasarea proletrarilor agricoli, ca se va atinge de lat-fundii. Știm: Sunt și aceste promisiuni tot așa de sincere ca și angajamentul dela Geneva, deși guvernul se face atât de mult că vrea să treacă la faptă, încât a și ajuns să împartă pentru studiere miniștrilor și conducătorilor partidului guvernamental proiectul de reformă electorală alcătuit de ministrul internelor, iar pentru celelalte reforme făgăduiește termene scurte: după Crăciun Acest „după Crăciun” e în gândul ei, „la Paștile cailor”, și de-aceia forțează mai mult chiar decât în trecut, acum când e angajat că nu va mai face revizionism, nota revizionistă.

Unde va duce acest joc cu focul, e lesne de închipuit. Nicunulcior nu merge la fântână decât până se sparge. Și răbdarea celor 5 milioane de proletrari ai Ungariei cu care se joacă atotputernicii hortolști, nu-i

nici ea un lucru care ține la nesfârșit. Va putea să fie mai rău încă sfârșitul acesta și decât aperiții dela 1918—1919!

În definitiv pe noi nu ne poate îndigni prea mult jocul acesta. E în tot răul un bine. Dacă n'ar bolcota în acest chip pe proletrari săi cari îi cer o îndreptățire sub soare, Ungaria ni-ar fi un izăcit mai mare pericol decât ne este astăzi. O improprietăre, o libertate politică, o posibilitate de-a sui scările sociale, de-a-și vedea copiii ajunși în școlile secundare în altă proporție decât cea de azi de trei la mie (!), ar da țării un impuls și celorlalți proletrari din Ungaria hortolști alt patriotism decât cel ce li-i bagă azi pe gât cu linguriile oratorii patriotarzi și instructorii evenimentelor. Și mai presus de toate: o înțetare a stărilor sociale de astăzi din Ungaria ar face ca maghiarizările silnice să nu fie ca acum, operă clădită pe nisip.

E un cerc foarte vișos acesta în care se învârt conducătorii Ungariei. Și după cât îi cunoaștem, u vor ieși din el. De-aceia să fim pregătiți că după angajamentul dela Geneva revizionismul va băntui cu și mai mare aprindere, și după promisiunile cu reformele sociale reformele sociale vor întârzi și mai mult.

Ce dovedesc analizele de sânge din Ardeal

Așa se întrebă în „Uj Magyar-ság” din 15 crt. un domn Emeric Szabo de Odorhel, cu privire la examenele ce le face „Astra” în Săcuime pentru constatarea originii etnice a locuitorilor de-acolo. Și răspunde: Dacă dovedesc — analizele cu pricina — o identitate de sânge la săcul și românii, aceasta nu înseamnă că săculi sunt în bună parte români maghiarizați, ci „că în româniea balcanică, de rase amestecate, sângele beșneu, cuman, etc., cu un cuvânt de răsă turcă, este cu mult mai mult decât cel roman.”

Adecă: Ne descopere de neam ungaresc. Mare filosof domnul acesta dela gazeta lui Eckhardt Tibor!

Miss Jankapuszta

Trimisul special al lui „Uj Magyar-ság” la procesul dela Liga Națiunilor al complicității Ungariei cu atentatorul, publică în n'rul din 16 crt. al numitei gazete o corespondență din care desprindem următorul amănunt nostim:

Delegația maghiară a dus la Geneva o steno-dactilografă, care a fost botezată încă din prima zi de cel de acolo Miss Jankapuszta.

Răboj

La adunarea din săptămâna trecută a Societății turanice (laimoasa societate de huni a șvabului renegat Pekár) s'a propus să se boteze Buda-Vecse (vestitul Acquincum) după hanul hun Atila, a cărui comemorare e vorba să se facă la Budapesta în anul viitor sau de-acum în trei ani.

Președintele societății, Pekár Gyula, a ținut un discurs pentru reabilitarea turcilor, desolidarizându-i de ministrul lor de externe Tevfik Rușdi Aras, care după cum se știe, a luat în procesul Marsiliei atitudine în contra Ungariei.

Secretarul societății, Marzsó, a ținut un discurs și mai nostim. A combătut pe ultraturanicii cari duc acțiune pentru reîntoarcerea maghiarilor la păgânism. (cf. „Magyarság”, 18. XII).

E Hercule sau nu-i Hercule? That is the question!

Întrebarea aceasta grozavă s'a pus, firește, la Budapesta, și, bineînțeles, cu privire la mondialul Eckhardt, primul-delegat al Ungariei la Liga Națiunilor.

Și pune întrebarea aceasta un cetățean nedumerit, prin „Magyarság” din 16 crt., fiindcă un deputat ungar, Klein(!), a spus în parlament că „Neue Züricher Zeitung” l-a comparat pe d. Eckhardt cu Hercule, luptând cu noua hidră dela Lerna, cu Mica Înțelegeră, și evident învingând o, — ori dansul, nedumeritul cetățean, a cetit în gazeta elvețiană cu totul altceva: că d. Eckhardt „nu-i un Hercule”, și că a putut d. Eckhardt s'o vadă aceasta și din atitudinea ce-au avut-o față de el marile puteri, în urma jignirilor ce le-a adus adversarilor săi.

Falsul acesta al d-lui Klein nu-i însă nimic pe lângă Agenției telegrafice maghiare. S'a înregistrat și în presa noastră telegrama agenției Rador, după care palatinul Palavicini a acuzat în ședința din 14 Dec. a parlamentului maghiar că agenția semioficioasă maghiară a falsificat textul rezoluției Ligii Națiunilor. Iată, după „Magyarság” din 14 Dec., care este falsul:

Textul autentic:

Constatant que, d'après ces débats et ces documents, certaines autorités hongroises, auraiennes assumées, au moins par negligence, des responsabilités à l'occasion d'actes se rattachant à la preparation de l'attentat de Marseille.

Traducerea ungară:

„Tekintetbe véve, hogy ezekből a vitákól és okmányokból úgy látszik, hogy egyes magyar hatóságok legalább is gondatlanság miatt felelősek lehetnek a marseillesi merénylet előkészítésével kapcsolatos események alkalmával.”

Traducerea românească a traducerii ungrești:

„Luând în considerare(!) că din(le aceste desbateri și documente s) pare(!) că unele(!) autorități maghiare pot fi(!) răspunzătoare, cel puțin pentru neglijență, cu prilejul evenimentelor(!) în legătură cu pregătirea atentatului dela Marsilia.”

In anul comemorării lui Horea

Ne-a căzut sub ochi zilele aceste broșura d-lui dr. Al. Vaida-Voevod, cuprinzând conferința sa plină de o largă înțelegere a trecutului și de avânt tineresc, rostită la radio în seara de 1 Noembrie 1934 despre „Revoluția lui Horea”. Broșura se termină cu foarte interesante stampe și gravuri din colecția autorului, cât și din lucrarea d-lui Cons. Beu despre aceeași răscoală.

Am străbătut paginile acestea de un cald patriotism în care dl. Al. Vaida-Voevod a reînprospătat întâmplări și oameni de acum 150 de ani.

D-și vede în această mare răsvărire a tobagiilor românești din Transilvania în toamna lui 1784 geneza însăși a naționalismului românesc. Incercările lui Iosif II de a unifica atât de variatele provincii ale imperiului său Austriac, variate atât ca naționalitate și religie, dar și ca viață locală deosebită, au dus la o violentă reacție națională. De-aici răscoala din Ardeal, cași răscoala din Țările de Jos.

De aceea spune dl. Vaida: „Lăsământul Ideilor lui Horia a fost germenele naționalismului român” (pag. 10). Și reproduce puțin mai jos constatarea magnaților în raportul lor către împărat: „Câte sate românești atâția Horia sunt în Ardeal și nu-l va putea liniști niciun fel de regulament urban...”

D-și se ocupă și de frăția de cruce, care l-a susținut — se pare — pe Horea în decursul lungilor luni de așteptare la Viena din Dec. 1783 și până în Aprilie 1784, când are loc audiența la împărat. Dl. Vaida vede în această participare a lui Horea la frăția de cruce explicarea popularizării mișcării lui prin numeroasele monografii, stampe, scrieri ce au apărut în acest timp și câțiva ani după aceea.

Intr-adevăr s-au publicat numeroase lucrări și broșuri despre această răscoală dar mai ales în limba germană și ungară.

Explicația acestui deosebit interes ce se observă în acel ani și mai ales în statele germane noi am vedea-o în alte cauze.

În primul rând, societatea orășenească, să-l zicem burgheză — a veacului al XVIII era contaminată de noul spirit raționalist, ce venia din Franța. Maria Tereza însăși, într-o scrisoare către fiica sa, M. Antoaneta, arăta ca motiv al unor mișcări popu-

lare din Austria, spiriul nou al vremii.

Veacul lui Iosif II. și al lui Horea e veacul raționalistilor care au profătat marea Revoluție Franceză. Ideile lor au circulat în această lume dornică de o înnoire. Poporul începe să fie de o entitate socială, căreia trebuia să i se acorde drepturi egale.

Pentru spiriții acestui veac ce se pleca atât de înțelegător și de uman spre durerile celor de jos, ce mare interes nu putea să suscite o mișcare atât de violentă populară și niște conducători atât de curajoși în formularea revendicărilor lor sociale și politice, ca Horea și Cloșca, revendicări care la 1784 deveneau ideile înseși ale Revoluției franceze.

În al doilea rând să nu se uite că Transilvania și Ungaria făceau parte din marea Imperiu Austriac ce se întindea până la Atlantic. Deci, mulțimea publicațiilor germane — mai ales, care se ocupă de revoluția lui Horea, se explică și prin interesul pe care-l producea o asemenea mișcare într-una din regiunile sau țările acelei Imperii romano germanic care le cuprindea pe toate.

Deci, după noi, predispoziția ideologică și sufletăscă a societății veacului al XVIII, precum și faptul că Transilvania era una dintre multele provincii ale unui mare imperiu justifică marea popularitate pe care figura lui Horea și revoluția lui au avut-o în scrierile vremii.

De aceea nu ne putem uni cu d-l dr. Al. Vaida Voevod, atunci când D-și admite că popularizarea lui Horea în l. germană mai ales s'ar datorii legăturilor sale cu frățiile de cruce.

Ar fi să atribuim o prea mare importanță unei asociații particulare în desfășurarea unor mari evenimente politice.

Dar d-l Al. Vaida-Voevod nu e un istoric. D-și a venit totuși, părăsind preocupările politice pentru un moment, ca să-și dea o ploasă contribuție la această ploasă comemorare.

Fruntașul nostru politic ardelen se rostește într-o mare lapă românească, proces istoric purtat de-a lungul veacurilor, în care el însuși a luptat cu credință, cu îndărătnicie, până la deplina biruință. Prin aceasta cartea sa este și un document sufletesc, o lămuritoare confesiune.

Broșura cuprinde și foarte interesante gravuri și stampe, care completează intuitiv un conținut emoționant prin înseși faptele povestite.

Dar broșura d-lui Dr. Vaida-Voevod ridică o altă problemă: Suntem în anul jubiliar al lui Horea. O sută și cincizeci de ani s'au împlinit în această toamnă de la începutul răsvăririi (31 Oct. 1784), iar în Februarie vor fi tot atâția ani dela sfârșirea cu roata a celor doi conducători, la Alba-Iulia.

Cu ce publicații oficiale, de popularizare și de propagandă, ne prezentăm noi la această mare sărbătoare națională? În afară de câteva lucrări răslețe, neoficiale, încolo nimic.

Ungurii se pregătesc să sărbătorească a nu știu câta aniversare a lui Atila, devenit subit un strămoș al lor.

Scotoceșii în bibliotecă și vor scoate publicații și broșuri de propagandă. Căci comemorarea lui Atila nu o fac dintr'o adâncă venerație ce o poartă vestitulul han hun, ci pentru foloasele imense pe care le pot scoate pentru politica lor înversunată de revizuire a hotarelor dintr'o asemenea sărbătorie.

Pozând în expoziții ai rasei turanice, Ungurii vor chema la serbările lui Atila pe reprezentanții lumii apusene și a răsăritului, ca să-și poată strecura broșurile lor de propagandă și hărțile lor cu Ungaria redusă.

Nu vor scăpa dar nici un prilej pentru propaganda lor revizionistă.

Iar noi? Noi vom lăsa să treacă și acest mare eveniment din istoria noastră atât de bogată în fapte eroice, preocupați de mărunturile chestii ale zilei și uitând că aniversarea lui Horea este un admirabil răspuns la toată furi-oasă propagandă maghiară.

Căci ce argument mai puternic ne-ar putea da cel morții, în lupta noastră de astăzi împotriva revizionismului maghiar, decât însăși jertfa vieții lor, adusă pentru cauza românească acum 150 de ani.

Avem un trecut pe care-l uităm atât de repede, chiar atunci când acest trecut este un admirabil răspuns la acțiunea dăunătoare unității naționale pe care o duc cel dela Budapesta.

Așteptăm măcar acum, în ultimul ceas, să se la inițiativa publicării unei istorii populare a revoluției lui Horea, cu o ver-

Apropierea italo-franceze

„Uj Magyarşag” a publicat la 14 crt. o telegramă de mare senzație, după care sesiunea din Mai viitor a Ligii Națiunilor nu se va ține la Geneva ci la Roma, și va fi o sesiune festivă, pentru consacarea amicitiei italo-franceze.

Știrea aceasta e cât se poate de verosimilă, după progresele atât de făgăduitoare ce le-a făcut în săptămânile din urmă apropierea italo-franceză. Precum se știe, d-nii Pietri și Berenger cari au fost trimiși la Roma ca să pregătească terenul în vederea vizitei ce o va face acolo zilele acestea ministrul de externe al Franței Laval, s'au înapoiat cu rezultate foarte măgulitoare. De altă parte telegramele parisiene vorbesc în termenii cei mai optimiști despre călătoria la Roma a d-lui Laval.

Să remarcăm pregătirile acestea, căci — precum se știe — tocmai din pricina apropierii ce o pregăteau între Franța și Italia — și, bineînțeles, între Italia și Iugoslavia — au avut să cadă la Marsilia regele Alexandru și cetățeanul nostru de onoare Louis Barthou. Acei cari nu s'au dat în laturi să organizeze o crimă dintre cele mai infernale ca să zădărnicească această apropiere, care inevitabil duce la abandonarea de către italieni a revizionismului antitripanonic, s'au înșelat prea amar când au socotit că pot să schimbe printr'un atentat cursul istoriei.

Au contat chiar după ce contele Bethlen arătase prin faimosul său articol din „Pester Lloyd” din Septembrie ce mult s'a îndepărtat Italia de revizionism, de irendenta maghiară, că pot să aibă pe italieni alături chiar și într'o crimă odioasă în fața lumii întregi. Și iată-i astăzi nu numai desmintiți, ci siliți să aplaude ceea ce combătuseră în chip criminal.

Ministrul de externe unguresc Kánya — vezi interviewul din ziarul slune, dacă s'ar putea, în l. franceză, pentru că această lucrare să circule și peste graniță. Și așteptăm și acel album în care să se strângă gravuri și stampe ale acelei vremuri, care să mărturisească despre suferințele și martiriul unor bieți Români tobagi de pe plaiurile transilvane.

Așteptăm o astfel de comemorare a lui Horea, peste discursurile festive și grăbrite ale atâtor nechemăți, menite să fie uitate a doua zi.

O dorim ca o evadare din penuria sufletească a viemurilor și a oamenilor de azi.

Ed. I. Găvănescu

budapestane dela crt. — că moare de bucurie că se lizează „în sfârșit” (!) pritalo-franceză, dela care U speră multe. Să-i lăsam să și de astădată, dar să luăm la ceea ce va pune de aci la cale ministrul unguresc Paris Hedervary — Khuen, fost trimis acolo anume lucruri mari — după ce izbândă scandalul cu amestecul opmaghiari în afacerea Stavca unul care e socotit că priceput din toată diploma maghiară.

La capitolul înarmării ungarilor

Precum am arătat în i nostru trecut, Ungaria a în ajun de a se da ve în procesul Marsiliei un obraznic la marile puter să i se admită „egalitate înarmare”, deoarece cu de legea ce zice că o realitate, precum am dit-o în mai multe rane are serviciul militar gator.!) e n primejdia fi invadată în orice moment.

Ca un ecou la demersul îndrăzneț, generalul de pensionat Gustav Hellebrand publicat în „Pesti Hirlap” crt. un articol intitulat „In minte genezeze”, în care să se facă demersuri pentru a se admite Ungaria față serviciul militar obligat deoarece „conflictul discutat tocmai adineaori în Ungaria și Mica Antantă, vedă nedesmintibil că pacea ropel cea atât de mult temu periclitează nimic așa de nepătința Ungariei de a păra”.

La 16 Dec. — precum „Pesti Hirlap” din 18. X s'a inaugurat la Seghedin atmosfera belicoasă căminu teților”. Altă manifestație boinică a avut loc (la Sol cu prilejul jubileului de 70 ani al reg. husăresc 13 „laso-cuman”.

Asociația militarizată „MO și-a ținut acum săptămânarea generală. S'a protestat contra preseii sârbești, care cazăt asoc. „MOVE” că e tectată n atentatul dela Mar adunării, are 150 de orgo jii (Cf. „Pesti Hirlap” din 18.

Eminescu 'n ungurește

Amicus Plato, sed magis amica veritas...

Ni-a căzut în mână cu întârziere, după ce-o vestiseră cu cele mai mari laude gazetele, revistele și unii oameni politici, traducerea ungurească a „*tuturor*” poeziilor lui Eminescu, făcută în trei ani de grea caznă de poietul Alexandru Kibédi, și publicată de o improvizată editură clujană care ne anunță că începe cu tălmăcirea d-lui Kibédi publicarea unei serii de traduceri ungurești din românește, cu gândul ca să facă o apropiere între români și între unguri.

Ne asociem cu multă plăcere laudelor ce s'au adus bunei intenții și râvnei d-lui Kibédi, dar în ce privește rezultatul sforțărilor sale trebuie să facem cele mai mari rezerve. Pentru că decât ditirambii umflați e mai folositoare cauzei, iar pentru prestigiul

lui Eminescu și-al literaturii române e nu numai mai recomandabilă ci hotărât necesară o critică obiectivă.

Vom băga din capul locului de vină și traducătorului și editorului, că 'n loc să fi căutat să pună 'n mână cititorului maghiar un mănunchi de poezii dinte cele reprezentative, tălmăcite reușit, au ținut să-i dea un Eminescu „complect”. Eminescu complect, în 185 de pagini cvart, dintre cari 16 sunt introducerea editorului și-a traducătorului! Precum s'a înțeles numai decât, e vorba deci de traducerea volumului „Lumină de lună”. Ceea ce nu mai este Eminescu complect, și dacă e așa, e de neînțeles că s'a căutat să se transpună 'n vers unguresc și poezii de ale neînțelesului nostru Eminescu

cari nu spun tălmăcite într'o altă limbă nimic. „Epigonii” bunăoară, sau „Criticilor mei”, și mai cu seamă așa cum au fost traduse, nu aveau ce căuta în volumul acesta.

Dar, să o spunem sincer și răspicat, oricât ne doare că trebuie s'o spunem la adresa unui prieten personal și-a unui foarte cum se cade om ca d. Kibédi: nu aveau ce căuta 'n volum nici zdrobitoarea majoritate a celorlalte traduceri, iar restul numai după câteva serii de revizuirii făcute sub altă îndrumare decât a oamenilor politici sau a unor gazetari indulgenți. Căci așa cum a fost tradus pe ungurește, Eminescu nu e Eminescu, și nu numai că a fost scoborit până la treapta poeziilor minori, dar i s'a dat nu știu ce particularități ungurească — amestec de 'nvechită (nu de veche) lirică maghiară minoră și de șansonetă vulgară — încât lectura celor mai multe dintre tălmăcirile a-

cestea își pricinuesc o adevărată strângere de inimă!

Nu se poate, firește, arăta într'o critică limitată, iar celor cari nu știu limba ungurească nu li se poate arăta cu oricâte cifate, defectul cel mai presus de toate al tălmăcirilor acestora nereușite: incapacitatea traducătorului de-a se pătrunde la lăuntricul, de tonalitatea poeziilor ce le-a tradus. Traducătorul lui Eminescu ne asigură 'n prefață că s'a pătruns tocmai de acest lucru, fiindcă are o sensibilitate eminesciană. Sensibilitatea o fi având-o, dar identificarea cu opera tradusă ce se cere unui bun traducător nu se vede în volumul acesta. Și nu numai nu se vede într'o modelare — care lipsește — a limbii ungurești după românească atât de particulară a lui Eminescu, dar traducătorul a fost pe-alocuri atât de străin de poezie ce le traducea, încât nici n'a înțeles textul. Superba «De din vale de

Rovine» din «Scrisoarea a — fără să mai vorbim de scăderi de altă natură ale ducerii acestei Scrisori — a schimonosită astfel până la surd, prin traducerea voca lui «doamnă» („Grăim, doamnă cătră tine”), cu vocativul Doamnă (Dumnezeule). În „Reve strofa a patra în loc să adresă a poietului cătră cod pusă 'n gura codrului, ca re ducere a doinei ce i-o cântă drului femeile („în timp cel umplu cofeile, ele cântă sându-mi-se astfel:”). Dali poi, ca să ne mărginim ceste trei exemplificări, a dev din simplă «măiere» nevastă Samson.

După scăderile acestea ale, vin celelalte, isvorite din capacitatea traducătorului de pătrunde de lăuntricul și de nalitatea poeziei lui Eminescu din incompleta înțelegere al tului. Ne mărginim, pentru că fiul nu ne permite să anal

Caraghioslăcuri revizioniste

Trianonul și jocul de cărți

Vecinii noștri unguri au făcut revizionism o adevărată industrie națională. Revizionismul cea mai ieftină marfă ce se vând pe piața internă și externă a Ungariei. Speculația cea mai caraghioasă și mai hazlie, s'a făcut în jurul fabricării și desfășurării „mărfurilor revizioniste” de soiul.

Gazetele budapestane publică mereu „reclame” cu mărci revizioniste, prin care anunță publicul că, de ex., ciorapii de damă și mai fini și mai durabili poartă marca „Ungaria Mare”. Librării, vitrinele prăvăliilor, își fac reclamă prin hărți ale „Ungariei” și „Ungariei Ciuntite”, amestecate din fel și fel de articole de papetărie și librărie. Mărfurile și cărnățarii își împănăză vitrinele cu „Ungaria Mare” făcând din untură și cărnați în diverse mărimi. Fabricanții și comercianții de șocolată, bomboane și dulciuri, își împodobesc reclamele „Ungariei Ciuntite”, cu „Nem, nem, soha!”, din marfa specializată lor. Cofetarii fac reclamă prin torte cu formele „Ungariei Mari și Ciuntite”. În grădinarie sădesc grupuri de flori în chipul acelor hărți și inscripții patriotarde. Cărciumarii vând vinurile și celelalte băuturi cu aceleași insigne. Cu un cuvânt, nu există ram de industrie fabricatelor și nici comercianți, cari în reclama desfacerii produselor lor să nu inventeze cele mai hazlie etichete revizioniste. Până și țesătorii încadrează în ovoarele lor „marea tragedie” acestui neam, cu care se pot face parale berechet. (Un asemenea „covor revizionist”, mai în anii trecuți, asociația acestor producători l-a făcut cadou senatorului american Borah, cunoscutul revizionist).

Acum în urmă, precum s'a mai amintit în aceste coloane, firma de cărți de joc „Piatnik”, (ale cărei cărți de joc se vând și la noi în Ardeal!), a inventat un nou joc, care poartă titlul: „Să

recăștigăm Ungaria Mare!” În privința acestui samsarlăc de gen unic, reclama ziarului „Pesti Hirlap” (din 28 Noemvrie, a. c.), ne spune următoarele: „Să recăștigăm Ungaria Mare!” Un joc de societate frumos și folositor a apărut de curând pe piața de Crăciun (a țării). E un joc, care nu numai că distrează, dar pe lângă aceasta are și o mare influență ca educație națională. Titlul jocului de societate e: „Să recăștigăm Ungaria Mare!” Cutia de joc, cu un aspect deosebit de frumos, are o hartă a patriei noastre milenare, pe care cele cincizeci și patru de județe sunt însemnate fiecare cu câte o mică gaură. Jucătorii cari iau parte la joc, nu numai că-și recunosc pămintul patriei lor, ci pot și recuceri teritoriile deslipite ale țării lor după regulile jocului, iar părțile de țară recucerate se însemnează c'un steguleț Acel jucător, care recucerește ultimul județ, drept recompensă arborează pe un port drapel stindardul țării, câștigând jocul și banii depuși. Acest joc mai are o variantă, care se cheamă: „O cursă de biciclete prin o sută de orașe maghiare”. (În suta de orașe, ungurii înșiră toate orașele noastre din Transilvania! n. tr.). Iar ca încheiere, ziarul amintit spune: „Asemenea jocuri contribuie într-o măsură foarte mare ca să se întărească și mai mult în sufletul tineretului maghiar conștiința nedreptății Trianonului și ființa năzuințelor noastre revizioniste. Acest joc de societate a fost dat la iveală de societatea Piatnik.”

De acum încolo „vitejii levenți” vor avea fericita ocazie, ca în tripouri, casine, cafenele, cărciumi și în case particulare, să recucerească la joc Ardealul nostru, ținuturile cehilor și slovacilor, Banatul iugoslav, Bacica, Barania, Croația și Slavonia, ținutul Adriaticei și Burgenlandul austriac! Ce fericire de vis și nebunie! Iar șmecherul samsar „Piatnik”, cel cu fabrica de jo

curi, suntem siguri, că își va vinde marfa ca „pâinea caldă”.

Dupăce falsificările de franci francezi, contrabandele de arme și avioane, cărțile revizioniste, conferințele lui Bethlen și-ale altora, declarațiile prin presă, articolele calomnioase la adresa noastră, contesele și baronesele cari și-au pândit corpul influențelor zilei, banii de propagandă în străinătate, cadourile, excocheriile, manifestațiunile revizioniste, muzica revizionistă și radioul cu emisiunile lui, spionajul, mesele copioase date străinilor, jurămintele false, plângerile și milogeliile, minciuna și șarlatania, amenințările cu război și răzbu-nare, rugăciunile către Dumnezeu revizionist al ungurilor, și mai ales dupăce un monstruos atentat ca cel dela Marsilia, care a costat viața viteazului rege Alexandru al Iugoslaviei și-a geniului politic pacifist Louis Barthou, n'au izbutit să aducă un cât de mic folos Ungariei revanșarde, ungurii mai nutresc divina nebunie a visurilor, că prin cărți de joc revizioniste, vin de Tokay revizionist, debrețini revizionisti, gulaș revizionist și mărfuri de consumație sau de altă utilitate, vor recuceri Ungaria Mare!

La josnic și caraghios nivel s'a coborât sfântul ideal al națiunii maghiare revizioniste!

Petre Petrinca

Cât lapte se consumă la Budapesta

„Uj Magyar-ság” din 19 Dec. reproduce după marea statistică a Budapestei publicată acum de directorul Illyésfa'vi dela oficiul de statistică al capitalei maghiare, următoarele date referitoare la consumația de lapte a locuitorilor Budapestei: În anul 1927 s'a consumat de cap de om 0.33 l. pe zi, în anul 1928 0.35 l., în anul 1929 0.37 l., iar de atunci din an în an mai puțin, până s'a ajuns acum la 0.24 l., adică mai puțin de 2 deciletri și jumătate.

Pomenirea lui Bonfiniu la Budapesta

La Budapesta a fost Marți, în 18 Dec., o nouă demonstrație italo-filă, cu un prilej care ne poate interesa de aproape. S'a recepționat de către regentul Horthy un bust dăruit de contele Festetic, al cronicarului Bonfiniu, istoricul lui Matia Corvinul. Ne poate interesa deci faptul și pentru că s'a evocat Ungaria-Mare a unui rege unguresc de viță românească și pentru că Bonfiniu declară răspicat această origine a celui mai drept rege al ungurilor. Dar și pentru altceva: pentru ceea ce s'a rostit cu prilejul acesta. Recepționarea bustului a fost o nouă ocazie ca oficialitatea maghiară să tragă polițe asupra Italiei. Dar, în plus, prmarul capitalei, Eugen Sipőcz, care-i cam slobod la gură în materie de declarații iredentiste a spus:

— „Să ne mai aducem însă aminte de ceva (în afară de legăturile culturale italo-ungare). Când a trăit aici Bonfiniu la curtea pompoasă a lui Matia, națiunea maghiară era puternică, granițele țării ei le spălau mările. Azi pămintul ei s'a împuținat, dar n'a scăzut simțul de demnitate al ungurului. Noi, acest mic popor turanic, ne considerăm și astăzi un membru de rang egal și cu drepturi egale în marea familie a popoarelor Europei, pentru că ne dă drept la asta vechea noastră glorie, cultura noastră străbună și lunga serie de suferințe îndurate pentru cultura europeană. Să fie statua aceasta amintirea vechei glorie maghiare și speranța viitorului unguresc”. (După semioficiosul „Budapesti Hirlap” din 19 Dec. crt.)

O statistică a societăților din Ungaria

La Societatea Statistică din Budapesta s'a citit săptămâna aceasta un raport interesant (precum ne arată „Uj Magyar-ság” din 19 Dec.) despre numărul și situația din anul 1932 al societăților sociale din Ungaria.

S'a arătat că dintre cele 14.358 de societăți existente astăzi în Ungaria, 57% sunt de după pacea dela Trianon, și numai 49 la număr datează din sec. al 18-lea.

Între cele 14.358 de societăți nu figurează societățile de levenți, de cercetași, sau societățile de lectură ale școlărilor, sunt însă cuprinse în această cifră toate celelalte societăți iredentiste.

Sunt înscrise în societățile trecute în raport aproape 3 milioane de membri. Cel mai mulți membri — 800 de mii — îi au societățile de autoajutorare. Corporațiile au 604.000 de membri, cercurile sociale o jumătate de milion, societățile sportive 200 de mii, iar cele cu caracter științific 40 de mii. A șasa parte dintre membrii societăților sunt femei; în societățile patriotice femeile sunt 40%.

Bilanțurile celor 14.351 de societăți sunt de 83 de milioane, de pengő pe an (aproape 2¹/₄

miliarde de lei) Cotizațiile sunt de 6 milioane de pengő și jumătate. Averile imobiliare ale societăților reprezintă 105 milioane de pengő.

Cine apără cultura apusului

Noul prmar general al capitalei ungurești, Eugen Sipőcz, a trimis după instalarea sa dela începutul lunii acesteia o scrisoare lordului Rothermere, din care extragem, după semioficiosul „Budapesti Hirlap” din 8 Dec., următoarele:

„Veacuri de-arândul națiunea maghiară a apărut cu sângele și cu trupul ei cultura europeană în contra atacurilor tăfărești și turcești. Între răsăritul barbar și apusul cult, Ungaria a fost fortăreața de apărare, strămoșia termopileană. Rolul acesta n'a rămas; împlinim și azi aceeași misiune istorică pe țărâmul luptelor spirituale și morale, unde idelle culturale ale apusului se luptă cu spiritul barbar al orientului.”

Precum se vede, nu-i de loc modest acest prmar al capitalei celor amestecați în asasinatul dela Marsilia.

toate traducerele sale, să semnalăm doar câteva dintre scăderile acestea.

„Oda în metru antic” e tradusă într'un metru despre care nu poți ști ce e: pentametrul (greșit și în acest caz) sau troheul. „Seara pe deal” n'are deasemenea metru original, care îi dă în românește atâta nostalgie. În poezia „Și dacă ramuri bat în geam” repetiția „e ca” din versul al treilea al fiecărei strofe n'a fost redată. Penultima strofă a „Luceafărului”, care trebuie revizuit aproape în tregime, a fost tradusă astfel: „Ție, țărăna, chip de lut, ți-i totuna că-s eu acela („én-e”) sau altul”. În strofa a doua a cântecului „De ce nu vii” s'a adaos un cuvânt care e de-a dreptul vulgar: „Ah, vino iar în al meu braț, fet-fo!” „De-or trece anii cum trecură” trebuia din capul locului omisă, pentru că traducătorul nu i-a putut reda particularitățile; ca să nu vorbim de „ne văzum” și de celelalte, vom

aminti numai ceea ce era mai simplu de redat: „pentru că n'atout'a ei făptură e-un nu știu ce și-un nu știu cum” a fost tradusă astfel: „pentru că totdeauna în făptura ei se înfoacă cântecul: „nu știu pentru ce” și „nu știu în ce chip”. „Kamadeva” se începe în traducerea ungurească astfel: „Ca să vindec în sufletul meu pe iubitoarea, „dureroasa” Eva, am chemat...” etc. Titlul „Strigoii” e tradus greșit „Tálfosok” (Măgii). „Ce te legeni, codrule”, tradus „miért renegsz, rengeteg”, în loc de „mért lengeted magad, erdő?”, cum îl tradusesse Carol Révay, are următorul final: „și orfan, la căldura dorului meu, cu ele văjii și cânt eu” (acest „eu”, „zengék én”, e și pe ungurește mai mult decât strident). „Pe lângă plopii” se începe astfel: „Fără soț, pe lângă plopi, adesea am trecut, mă cunoșteau copiii vecinilor toji, numai tu nu. Prin geamul tău ce strălucea, privii atât de des, toji

mă înțelegeau (copiii vecinilor!) numai tu nu”; iar mai încolo: „Te iubeam cu ochi păgâni, pe crucea suferinții, ce mi i lăsară o ceată de părinți, dealungul generațiilor”. „Te duci” se începe astfel: „Te duci și ani de suferință n'or să te vadă ochii-mi triști, pe cari îi ține vrăjii ființa ta. Și nu-ți voi vedea nici zâmbetul”. „Revedere” are în afară de cea amintită mai sus următoarele scăderi esențiale: eliminarea totală a gerundiilor; eliminarea conjuncțiilor (că de când nu ne-am văzut; și mai fac ce fac de mult etc); complectări tautologice: „de când nu te-am văzut, a trecut multă vreme între timp” (sic!); complectări ca aceasta: „o cântă femeii, jete”; metateze forțate: „ce e timpul, când pe lacul veacurilor lucește asupra mea steaua”. Apoi: „tu rămâi tânăr, deși trec peste tine timpurile” („tu din tânăr precum ești” etc.); „Fie-mi vremea bună sau rea, mă bate vântul, frunza-mi sună. Orice

vreme ar fi, nu stă valul Dunării. Numai omul — săracul — rătăcește pe pământ”. „Dar locul nostru rămâne unde e, de acolo nu fugi: marea cea mare și râurile, câmpurile și pustiurile, pe ceri cu luna, codrul cu izvoarele”. (Să se remarce cele două puncte din ultima strofă, cari au fost menținute deși după schimbarea făcută de poiet în primele două rânduri ale strofei — ca să le lege de schimbarea ce-a făcut-o la sfârșitul strofei precedente, — nu mai aveau niciun rost. Să se remarce de asemenea ca întregire la eliminarea conjuncțiilor, eliminările de reflexive. Eliminările acestorfel de particularități ale poeziei lui Eminescu sunt generale în traducerea maghiară).

Ne oprim — căci nu putem reproduce aci toate scăderile unui astfel de volum — la „Doină”, fiindcă traducerea acestei foarte grele poezii, ca și alte două, trei, dovedește că d. Kibédi ni-ar fi putut da talmăcirii cu mult mai

bune dacă nu-l ițea editorul și dacă mai cerea de ici, colo sfaturi. „Doină” nu e rea ca tonalitate, are însă celelalte scăderi ale talmăcirilor d-lui Kibédi, începând cu neînțelegerea textului. Câteva exemple: „Dela Nistru până la Tisa plânge până la mine ponos românesc, că e vechi asupra lor (acest lor e prea de tot budapestan!) blestemul, îndepărtata (sic!), mare străinătate”. „Străinul paște pe tine (sic), ochiu-ți nu te mai cunoaște” (traducătorul n'a înțeles nici înțelesul expresiei „te paște” și nici al impersonalului „te”; greșeala-i e și mai mare dacă se ține seamă de dezacord: în versul al treilea ei, iar aci te). Tot astfel: „nici merge, nici se n-deamnă” (în loc de: și merge); „și cum vin cu drum de fier, a lungă toate cântecule, și zboară și păsările departe dinaintea acestei cete de pacoste; pe drumul ei se lipește spin și umbră, se lipește de ușa creștinului.”

(Continuare în pag. IV-a)

Stări pre-revoluționare în Ungaria

Ziarul guvernamental și hitlerist „Uj Magyarşag” de la Budapesta publică în n-rul din 21 crt. o corespondență londoneză în care se arată că fostul președinte de republică maghiară Mihail Karolyi, membru în comisia Marley care se ocupă cu pregătirile plebiscitului din Saar, a sosit la Londra ca să ia contact cu lumea engleză relativ la soarta ce-i așteaptă după plebiscit pe antihitleristiți din Saar.

Correspondentul ziarului

budapestan arată 'n legătură cu aceasta că fostul președinte de republică maghiară a făcut unor englezi declarații „foarte ciudate” despre stările din Ungaria, numindu-le pre-revoluționare. Karolyi ar fi spus că prietenii săi din Ungaria ar fi și luat contact cu reprezentanții marilor puteri în vederea eventualei căderi a regimului hitlerist și a revenirii regimului de stânga, și-anume la Geneva, cu prilejul procesului Marsiliei.

Așa-zisa improprietărire din Ungaria

Parodia de improprietărire ce a făcut-o după război Ungaria, dând locuri de casă la o seamă de foști luptători iar altora câte un iugăr, două, trei de pământ, e mereu la ordinea zilei de o vreme încoace.

Precum am arătat în numărul al 13-lea al „Gazetei Antirevizioniste”, improprietăririle s'a făcut pe prețuri înspălmântătoare, cari se ridică cu dobânzile la 100 de mii de lei iugărul (în satul Pusztabolcs prețul iugărului e de 101.088 lei)! La aceasta se adaugă neplăcerile ce le face improprietărilor fiscul, scoțându-le vitele la licitație pentru că nu-și pot plăti ratele de improprietărire.

Iată ce a spus în privința aceasta în ședința dela 19 Dec. crt. a parlamentului (cf. „Uj Magyarşag” din 20 crt.) deputatul Tiberiu Rakovszky:

„Umblând în circumscripția sa, a constatat că cu toate declarațiile liniștitoare ale ministrului de finanțe, s'au fixat licitații pe ultima

vită și pe ultimul lemn de încălzit, pentru sarcinile acelor pământuri despre cari s'a afirmat că li s'a dat pentru merite din război. Oamenii aceștia cu câte un iugăr până la două, au falimentat cu totul, din cauza anuităților de câte 70-80 de pengő (1820—2080 de lei) și a taxei de folosință (a pământului) de câte trei-patru chintale (măji) de grâu”.

Izvoare de petrol în Ungaria pe granița arădană

Ziarul „Uj Magyarşag” a anunțat la 21 crt. că s'au descoperit la Medgyes (localitate situată în vecinătatea graniței arădane) izvoare bogate în petrol.

Precum se știe, vâna de gaz metan care trece pe sub Arad, merge până dincolo de granița Ungariei.

Cetiți și răspândiți: „Gazeta Antirevizionistă”

„Ștefane, tu mare rege, la Putna nu te opri”. În general însă, precum am mai spus, tonalitatea „Doinei” s'a păstrat. Dovadă că poetul maghiar ni-ar putea da totuși un mănunchi de bune traduceri din Eminescu, dacă nu se va mai pripri, dacă nu se va mai lăsa dus de nas de editorii ocazionali, și dacă va cere sfaturi unde trebuie. Și mai puțin decât „Doina” ne dă această nădejde „Freamăt de codru”, care este și ca tonalitate și ca interpretare a textului și ca modelare a limbii ungurești după româneasca lui Eminescu o traducere bună, deși — întocmai ca „Doina” — e una dintre poeziile greu de tradus ale lui Eminescu. „Glosa”, dificilă și ea, ne inspiră deasemenea multe nădejdi pentru ediția viitoare a d-lui Kibédi.

Și pentru ca să fim pe deplin mulțumiți la a doua ediție, complet revizuită, sfătuim și pe traducător și pe editor să-și revizuiască prefețele. Biografia lui

Eminescu, dată de d. Kibédi destul de sec, n'are ce căuta în versiunea românească a prefeței sale. Iar editorul, d. Ștefan Györi Illés, va trebui să-și coordoneze versiunea românească a predosloviei cu versiunea ce o dă pentru unguri. Fiindcă: în versiunea românească se spune că „spiritul de concilianță și de destindere politică între România și Ungaria (reprezentat prin traduceri, — n. n.) a dat deja roade”; în versiunea ungurească se spune însă, că „spiritul de conciliere și de înțelegere politică și-a dat deja întâiele roade atât în România cât și în Ungaria”. Apoi, tatăl d-lui Kibédi, fost slujbaş județean sub unguri, e arătat în versiunea românească ca „român neaoș”, iar în versiunea maghiară e numai „cu limbă română”. Mama traducătorului e în versiunea românească „originară dintr'o familie de nobili”, iar în versiunea maghiară amănuntul e trecut

Fuga sănătoasă a babei iredentiste

— Cum a dispărut din America artista Fedák Sari. Urmărită pentru frustrare de fisc și pentru jurământ strâmb. —

Precum a pus toate cele 'n slujba revizionismului, oficialitatea maghiară a făcut și din filme o armă iredentistă, introdusă adeseori cu succes și 'n statele succesoare, acolo unde — ca la noi — a găsit autorități cari merg cu toleranța până la uitare de sine. Bunăvoința ce-a găsit-o față de revizionism la unii americani, a îndemnat-o să introducă filmul iredentist până 'n America, și fiindcă a crezut că acolo nu mai e nevoie să opereze deghizat, a făcut pe seama Statelor-Unite un film declarat revizionist: faimosul „Iza néni” al babei Fedák Sari, cu instigații antiirionice și 'n special în contra Cehoslovaciei.

Un film iredentist cu care se frustează fiscul american

Povestea acestui film e cunoscută cititorilor noștri din n-rul întâi al „Gazetei Antirevizioniste”.

L-ar fi făcut, ci-că, pe cheltuiala sa, cu peste 9 milioane de lei, artista învechită Fedák Sari, care are 'n film rolul titular. Cedat deci d-nei Fedák, revizionista babă s'a dus cu el în America, unde însă au păscut-o toate ghinioanele nenorocului. Și-a luat manager un evreo-maghiar americanizat, pe John Vaida, cu care a ajuns la ceartă, și ajungea și mai rău dacă d-na Fedák nu spăla repede putina.

Managerul o denunțase adecă autorităților americane pentru frustrare de fisc, deci mai 'nainte d'a se fi putut executa ordinul circular de urmărire emis în contra ei, iredentista babă a tulit-o spre Budapesta, ajungând între revizionistii săi în pace și destul de sănătoasă.

sub tăcere. În schimb e trecut sub tăcere în versiunea românească un amănunt care e spus în cea ungurească: că d. Kibédi, înainte de-a fi publicat cele patru volume originale ce le-a dat la lumina în anii din urmă, a fost «industrias». E în această prezentare o hotărîtă indelicatățea a editorului față de traducător. Dacă a trebuit — noi nu vedem de ce — să se facă cu atâta lux de amănunte biografice talmăcitorului, de ce nu s'a putut spune adevărul? Pentru noi, popor de țărani, ai cărui cărturari își trag cei mai mulți originea din opincă, d. Kibédi rămânea același și dacă se spunea ceea ce de altfel interesa așa de puțin: că a fost înainte vreme calfă de bărbier.

De încheiere încă o obiecție la prefața editorului: ne înșiră pe făuritorii apropierei româno-maghiare pe cari îi va edita în viitorul apropiat, și amintește printre ei pe un domn Miklos Imre care e cunoscut ca unul dintre cei mai incendiari simbriași ai iredentistei „Brassoi Lapok”. De ce mistificarea aceasta?

Răzbunarea babei revizioniste

După acest prolog, d-na Fedák a stat un timp la Budapesta ca să-i mai treacă emoția și să iscodească ceva în contra afurisitului de John Vaida, apoi la începutul toamnei gazetele budapestane ne-au vastit că s'a înapoiat în Statele-Unite ca să se prezinte justiției. Pe urmă nu s'a mai auzit nimic despre ea până 'n zilele trecute, când a ajuns obiectul unei și mai scandaloase senzații decât în rândul trecut.

Iată pe scurt, după reportajul de o pagină și jumătate al lui „Ujság” din 5 Dec. — singurul dintre ziarele budapestane care n'a căutat la început să treacă sub tăcere noua ispravă a babei revizioniste — despre ce este vorba:

Ca să se răzbune pe fostul manager, d-na Fedák a iscodit în timpul refugiului dela sfârșitul verii o uneltire 'n contra fratelui lui, a autorului de scenarii Ernest Vaida, și s'a dus în California însoțită de o fostă artistă unguroaică dela Viena, Vilma Aknai, căreia Ernest Vaida, înșurat încă și pe vremea aceea, îi făcuse curte acum zece ani la Budapesta. Vilma Aknai a fost pusă să-l asalteze pe Ernest Vaida cu scrisori șantajiste în care-i spunea că a venit să-i fie nevastă, așa cum i-ar fi cerut-o dânsul, și că în urma promisiunii lui c'o va lua 'n căsătorie și-a denunțat angajamentul dela Viena.

A doua oară căutată cu ordin de arestare

Ernest Vaida a încercat la început s'o împace cu treabă bună, apoi cu bani. Dar Aknai îi cerea prea mult. Chestia a ajuns deci la judecată, și Vilma Aknai a adus-o ca martoră pe Fedák Sari, că prin ea i-a făcut invitația să-și părăsească angajamentul din Viena și să vină în America, deoarece o va lua 'n căsătorie. Avocatul lui Vaida a sesizat parchetul pentru jurământ fals, probând că Fedák Sari și Vilma Aknai șiau bine că Vaida-i înșurat.

Parchetul a lansat deci mandat de urmărire în contra celor două femei, dar ca și 'n rândul trecut, mandatul n'a putut fi executat deoarece spălaseră din vreme putina.

S'a afirmat la început că s'au imbarcat pe un vapor german, cu destinația Hamburg—Budapesta, deci revizionistii din capitala maghiară s'au apucat să facă pregătiri ca să le primească festiv și să le ocrotească. S'au și făcut demersuri prin ministerul de externe — la cererea Sindicatului artiștilor dramatici — ca să ordone guvernul din Washington suspendarea mandatului de urmărire (v. „Pesti Hirlap” din 6 crt.).

Dar d-na Fedák Sari n'a sosit nici până astăzi la Budapesta. După ultimele știri budapestane

ale presei americane — ca a dat cazul Fedák Sari porțile unui scandal gigantic s'au trimis dela Budapesta mâna trecută 10 mii de dolari seama art stel, la o adresă New-York. Deci imbarcarea vasul german i-o simplă poșta Baba revizionistă se află astăzi undeva în America. Poate gașie sau la vr'un consulat ghiar.

Altă excroche

Vom adăuga la cele mai sus un alt amănunt tim dat de „Ujság” în reportajul din n-rul său citat: nume: Filmul revizionist, Nénéi” nu ru'ia în America numele Fedák Sari, ci pe acela de „Mrs. Franz Molnár”. Baba revizionistă, cândva d-na Molnár Ferenc s'a dat deci la o escrocherie, din pricină că numele Fedák sub care e vulgarizată în Ungaria nu-l știe America nimeni, în schimb numele fostului ei soț Molnár este bine cunoscut lumii teatrului și-a cinea tografului american.

Alarmă mare Budapesta

De cinci zile încoace mare îngrijorare la Budapesta din pricina întorsăturii neașteptate ce a luat-o chestia Fedák deopotrivă de dăunătoare revizioniste și revizionismului maghiar.

„Uj Magyarşag” din 20 Dec. anunță că a venit dela avocatul tînăr pe care l-a angajat Hollywood avocatul din Budapesta al artistei, o telegramă confidențială desperată, anunțând că banii ce s'au trimis dela Budapesta pe seama artistei și trimis de cel dela poșta înapoi și că-i trebuie urgent pentru că ține 20 de mii de dolari, loc de zece mii cât se cere la început, pentru că d-na Fedák să poată merge la judecată picior liber.

„Pesti Hirlap” din 21 Dec. reproduce după „Daily Mirror” care a publicat reportaje usturătoare la adresa artistei și la adresa Ungariei, știrea că s'a emis la 20 Dec. ordin de urmărire în contra d-nei Fedák pentru conspirație, adecă pentru îndemna la păcă falsă. Concomitent ordinul de urmărire s'a emis din California peste tot teritoriul Statelor-Unite.

„Budapesti Hirlap” din 22 Dec. arată că un grup de 30 de scriitori, artiști, etc., în frunte de președintele Ligii Revizioniste Herceg Ferenc, au trimis d-lui Ernest Vaida un apel desperat ca să-și retragă acțiunea și să intervină ca să se revoce ordinul de urmărire. Pîn'acum nu s'a primit niciun răspuns.

Nu o'afi făcut nicio demersorie citind și laudând „Gazeta Antirevizionistă”. Aduceți-vă mereu aminte că apare cu greutatea uriașă din sărăcia și truda redactorului ei, deci achitați-vă abonamentul.

Trăznăile iredentiste dela Nagykanizsa

În nr.-ul din 21 Dec. crt. al semioficiosului „Budapesti Hirlap” s'a publicat un reportaj demn de toată atenția despre orașul Nagykanizsa de pe granița maghiară dinspre Iugoslavia, devenit faimos din pricina găzduirii oficiale ce a dat-o teroriștilor croași după ce-au trebuit să plece dela Jankapuszta.

Reportajul semioficiosului e intitulat: „Cum a devenit oraș mare Nagykanizsa care a pierdut datorită Trianonului totul”, și arată lucrurile cu cari s'a îmbogățit în anii din urmă acest oraș de graniță prin excelență iredentist. Iată câteva din lista aceasta:

Acum două luni s'a inaugurat la Nagykanizsa un monument al Iugoslaviei-Mari. Inaugurarea s'a făcut deci după atentatul dela Marsilia, ca o provocare în contra sârbilor, și anume după ce sârbii protestaseră în contra ei și după ce iredenta maghiară făcuse că o amână.

Mai înainte de-această inaugu-

rare s'a inaugurat o statuă a eroilor regimentului 48 de infanterie și alta a lui Petőfi eroul dela Sighisoara.

Anul trecut s'a inaugurat un așa-zis steag al patriei și-un monument al eroilor din reg. 20.

După amănuntele acestea, cari se impun mai cu seamă atenției unor orașe dela noi ca Aradul, cari nu și-au ridicat dela unire până astăzi niciun monument, urmează descrierea altor creații iredentiste, mai mult decât ciudate.

Ni se arată astfel că strada Horthy (vestită de când s'a aflat că pe această stradă au stat atentatorii dela Marsilia) e toată, dela gară până 'n oraș, numai flori iredentiste, orânduite astfel ca să 'nsemne numele diferitelor orașe din ținuturile pierdute. Pe strada Deak e făcută din flori coroana Ungariei milenare. Pe strada Csengeri sunt făcute din flori numele marilor unguri de demult. Orașul mai are în afară de acestea un parc de 15 iugăre, orânduit deasemenea în chip iredentist.

Ce reprezintă ziua Sfântului Ștefan

— Iarăși despre conflictul dintre catolici și protestanți pe chestia pretinselor moaște ale 'ntâului rege maghiar.

La 20 Dec. crt. s'a rostit în senatul unghuresc o interpelare cu privire la anuala comemorație dela 30 August a Sfântului Ștefan, 'ntâul rege al Ungariei, cu prilejul căreia, — precum se știe — se fac la Budapesta mari sărbători iredentiste, cu asistență din statele succesoare așezate cu trenuri ieftine (faimoasele „filereșuri”), iar din România și cu reducere pe C. F. R. Contele Szechenyi Aladár a cerut guvernului să declare această zi prin lege sărbătoare națională.

La răspuns ministrul de justiție Lazar Andor, spunând că nu poate face deocamdată o propoziție formată, dar guvernul se preocupă deaproape de comemorarea aceasta, „care nu-i e numai o datorie, ci are și o serioasă importanță din punctul de vedere al viitorului (cf. „Budapesti Hirlap” din 21 XII). „Uj Magyar-ság” din aceeași zi citează astfel: „Guvernul dorește cinstirea ei (a memoriei lui Ștefan) mai ales pe timpul cât Ungheria milenară va fi îmbucătățită”.

Să se sezeze în afară de vintele subliniate ale ministrului de justiție faptul că „deocamdată” nu poate promite formal că guvernul va legitima poezia întâiului rege unghuresc. Pentru că să înțeleagă și senzația acestei „deocamdată” și al derizivității contelui Szechenyi care n'a fost făcută pentru că se dea proporții instigațiilor iredentiste din „săptămâna Sfântului Ștefan”, căci iredenta se 'ncheiește de-așa ceva și fără o lejerare — îndrumăm pe cititori la ceea ce am arătat în pagina 4-a a numărului al 2-lea al „Gazetei Antirevizioniste” despre „nflictele cu mare răsunet, unse până la justiție, pricinuite între catolici și protestanți de fetișismul cel prologat cultul Sfântului Ștefan. Precum se știe, cu prilejul comemorării dela 20 August se arată 'n procesiune de-alungul Budapestei niște moaște foarte problematice ale întâiului rege unghuresc — așa-zisa „sfânta

dreaptă” — și toți participanții dela procesiune trebuie să îngeunche 'n fața lor.

Protestanții — cari nu admit cultul sfinților — au tolerat o vreme acest fetișism (nu poate fi numit astfel, atâta vreme cât nu se știe precis că „sfânta dreaptă” e 'ntradevăr mâna Sfântului Ștefan), dar de vreo patru ani încoace au început să se răzvrătească. În Sept. 1931 preotul Ludovic Nagy din Torzsa a publicat în „Kalvinista Szemle” un articol intitulat „Fetiș național”, în care numea procesiunea ce se face cu pretinsele moaște ale Sfântului Ștefan „idolatrie grosieră”, „adevărat fetișism”. Preotul Nagy a fost condamnat din cauza aceasta la închisoare. Presbiteriul reformat din Dobrișin, prezidat de episcopul Balthazar, s'a solidarizat cu el, spunând că moaștele Sfântului Ștefan „sunt de-o credibilitate nesigură”, și că și 'n afară de asta cultul acesta e un fetișism care nu poate fi impus protestanților. Deasemenea s'au solidarizat cu condamnatul celelalte eparhii protestante și asociația studenților reformați.

Curând după condamnarea din anul trecut a lui Nagy s'a produs o altă condamnare (în Ianuarie crt.), la o lună închisoare, a preotului protestant Ștefan Szabó din Mișcolj, care tipărise ca răspuns la condamnarea lui Nagy o broșură în care spune relativ la „sfânta dreaptă” că „nu e sigur că e autentică”, și că „istoria cunoaște multe excocherii făcute cu așa-nisele moaște”.

Ecoul acestor condamnări s'a prelungit aproape până astăzi în publicistica protestantă și catolică, ameninșând cu o zarvă confesională care e cu-atât mai puțin binevenită, cu cât Ungaria oficial catolică e stăpânită și guvernată dela război încoace de protestanți. S'a emis deci încă de asta vară ideea, ca să se declare ziua de 20 August sărbătoare națională, pentru că să nu mai fie declarat catolică. Intervenția contelui Szechenyi pornește deci din acest îndemn.

„Ostaticii” d-lui Willer

Domnul Willer — îl recomandăm pentru cel ce nu l-au auzit încă de vesie — e deputat perpetuu al partidului maghiar în parlamentul românesc și mahăr la biroul de petiții și prin urmare de intervenții înființat de acest partid în București, e declinat un om pentru care politica instigatoare e o meserie, și încă foarte mănoasă.

E lesne explicabil prin urmare că domnul acesta e mai arțagos decât toți parlamentarii partidului grofilor. Trăiește din reclama ce știe să și-o facă prin presa unghurescă interpelărilor, întreprinderilor și celorlalte răfoieli cu cari „salvează” 'n parlamentul românesc minoritatea maghiară.

Fiindcă-l trebuia pentru vacanța de Crăciun ceva de exploatat, domnul Willer a venit deci cu-o pronunțare în ajun de-a se închide parlamentul: să se delege o comisie pentru studierea și legiferarea chestiunii minoritare.

A fost, firește, pus la punct după cuvîntă. Și fiindcă-l tare deștept „alesul” acesta perpetuu al partidului conților, după punerea la punct a „părșit” incinta — așa scrie la foale, la Budapesta! — lăsând în urma sa un ecom prelung, pe care ministrul lamand l-a făcut să fie mai răsunător decât l-ar fi visat vreodată 'n viața sa fostul prim-președinte șvab maghiarizat Willer. Să nu vă mirați, căci aveți de-a face cu cel mai reclamagiu dintre reclamagiul partidului conților! Așa scriu gazetele unghurești: furtuna ce-a stărnit-o cu vorba sa despre drepturile istorice ale minorităților asupra orașelor din provinciile alpine ministrul lamand, domnul Willer l se datorește, pentru că ministrul l-a răspuns domnului Willer.

Auzim acum întâoară acest lucru, dar ce-are a face. Vorba e că domnul Willer a știu cum să se 'nvârtă de-o reclamă de care să-l crească inima tot timpul vacanței! Intră și-asta 'n șmecheriile secretului de-a te 'mbulba o viață 'ntreagă din sinecurele unui mandat de deputat al țării pe care-o injuri.

Dar să revenim la ceea ce ne-a făcut să consacram acest spațiu renegatului conducător al biroului de petiții al partidului grofilor.

În „Uj Magyar-ság” din 15 crt. s'a publicat un editorial intitulat „Ostaticii ardeleni”, în legătură cu amintita interpelare a d-lui Willer, în care șvabul renegat spunea: „Ungurii sunt tratați aici ca niște adevărați ostatici ai unui război sfârșit deja sau încă ne-nceput”. Iar fraza aceasta îl dă lui „Uj Magyar-ság” inspirația să facă asemănare între tratamentul unghurilor din România și între expulzările din Iugoslavia, și să găsească tratamentul unghurilor dela noi egal cu expulzările acestea, în contra cărora iredenta maghiară face și 'n Ungaria și peste graniță instigația cea mai satanică.

Așa se servesc acești oameni reciproc. Domnul Willer pe tre-

Redeșteptarea germană în Panonia

— Discuții din parlamentul unghuresc —

Săptămâna trecută au fost în parlamentul unghuresc discuții despre politica externă, în legătură cu sentința dela Geneva.

Guvernului — după cum se știe — a fost aspru înșăfat din două părți. De legifimști, cari i-au pretins prin interpelările palatului Palavicini și contelui Sigray să-și cedeze locul altora, deoarece nu poate ancheta legăturile cu teroriștii croași unghuresci care e acuzat că le-a patronat, și de-altă parte de grupul Rassay, al cărui șef a fost încă și mai energic decât cei doi deputați legifimști.

O altă interpelare despre care nu s'a vorbit încă la noi, a fost rostită în această chestie de deputatul Griger, la 12 Dec. Acesta (vezi „Pesti Hirlap” și „Magyar-ság” din 13 Dec.) i-a cerut lui Gömbös să o rupă cu hitlerismul, față de cari a arătat că s'a angajat formal astăzi vară, și să pună capăt propagandei germanofile ce o patronază în țară.

A cerut primului ministru să nu mai subvenționeze gazeta hitleristă „Uj Magyar-ság”, organul pseudo-agrarian al d-lui Eckhardt, despre care am mai arătat că a fost acuzat de presa italiană că se scoate pe bani dela Berlin și deia guvernul maghiar într-o tipografie a guvernului Gömbös. D. Griger a vorbit apoi despre primejdia anexării Panoniei unghurești la Germania, arătând că se face o mare propagandă de redeșteptare printre germanii pe bună cale unghurizată ai Panoniei. Se răspândesc în Panonia hărți ale lui Penk, în cari se arată că „REI SFERTURI DIN UNGARIA HORTISTĂ SUNT LOCUITE DE NEMȚI”.

D-lui Griger i-a răspuns primul ministru Gömbös, laudând hitlerismul și spunând că atacurile ce apar din când în când în presa germană împotriva Ungariei (așa, bunăoară, și cu prilejul procesului Marsilie) sunt pricinuite de agitația antihitleristă a unor gazete maghiare.

Instigația pe chestia expulzării din Iugoslavia.

Adăugăm următoarele la cele arătate în pagina a 6-a a numărului nostru de față cu privire la satanica instigație ce-o face Ungaria acasă și 'n străinătate pe chestia expulzării de cetățeni maghiari din Iugoslavia:

La 19 Dec. (cf. „Pesti Hirlap” din 20 Dec.) a avut loc la Budapesta un concert al studenților din Délvidék (Bănat, Arad, Bacica) în folosul expulzaților. S'au ținut discursuri atâtaoare.

Săptămâna aceasta s'a organizat în folosul expulzaților un match de scrimă, deasemenea colecte ale artistelor și ale doamnelor din marea elită, la reprezentările de teatru.

Colecta a atins săptămâna aceasta cifra de 300 de mil de pengő (aproape opt milioane de lei). Regentul, precum am mai arătat, a dat 15 mil de lei. Au subscris între alții moștenitorul prezumativ Otto de Habsburg și Papa dela Roma.

Ziarele au dat săptămâna trecută ideea să se înființeze pe graniță un sat cu coloniștii aleși dintre expulzații din Iugoslavia. Un prim-președinte propune prin „Uj Magyar-ság” din 21 crt. să se dea satului numele „Trianon”. Altcineva a propus prin „Magyar-ság” din 15 crt. ca întâiul sat ce se va înființa prin colonizările făgăduite de generalul Gömbös (le tot făgăduiește de doi ani de zile!) să fie botezat Uj Szabadka (Subotîța Nouă).

După interpelările de Marțea trecută din Camera comunelor

despre cari vorbim în pagina a 6-a, a fost Miercuri o nouă interpelare 'n parlamentul englezesc referitor la expulzații din Iugoslavia, a colonelului Moore, din grupul deputaților maghiarofili.

Ministrul de externe Simon i-a răspuns (cităm după telegrama lui „Pesti Hirlap” din 20 crt.):

— „Socot că onoratul deputat se va mulțumi cu atât, că de mai bine de o săptămână expulzările au luat sfârșit, și deși de-atunci s'au mai întâmpiat câteva expulzări în număr limitat — ceea ce însă nu se poate afirma cu siguranță — e motivată presupunerea că aceste noi expulzări sunt consecința aplicării obșnuite a dispozițiilor ce s'au luat în Iugoslavia ca privire la cetățenii străini”.

Răspunsul acesta a îndreptățit pe cel dela „Uj Magyar-ság” să-și întituleze telegrama despre debaterile din Camera comunelor astfel: „Ministrul de externe englez a luat măsură ca să se cerceteze chestia noilor expulzări din Iugoslavia”.

Pesti Hirlap” din 20 Dec. consacra declarației ministrului Simon un editorial cătrânt, în care spune că nu e mulțumit cu răspunsul ministrului de externe englez, fiindcă a spus că expulzații „nu-s cetățeni iugoslavi”. După „Pesti Hirlap” nu-s nici cetățeni maghiari, ci oameni cari au fost lăsați de stăpânirea iugoslavă fără cetățenie, totașa cum și 'n România și 'n Cehoslovacia sunt cu dulmă unghuri cărora li s'a refuzat încetățenirea.

Oficiosul Ligii Revizioniste încheie cerând guvernului maghiar să sezeze Liga Națiunilor în chestia hatmatloșilor din statele succesoare.

Condamnări de spioni

„Pesti Hirlap” din 20 crt. anunță că consiliul de război din Budapesta a condamnat pe 9 inși pentru spionaj în folosul statelor succesoare.

Se înstrăinează pământurile pe granița arădană

D. deputat dr. Adam Iancu, secretarul general al organizației liberale arădane, a făcut la sfârșitul sesiunii de dinainte de Crăciun a Camerei deputaților următoarea comunicare cu privire la importanta problemă a coloniștilor de pe granița Curticului:

„În județul Arad, în nemijlocita apropiere a frontierei, s'au pus în vânzare moștile rămase dela expropriere: proprietatea agricolă „Successorii contelui Nádasdy” din hotarul comunei Iratoșul Mare, în întindere de cca. 500 iugăre cadastrale, și proprietatea lui Alexandru Tagány, din hotarul comunei Decebal, de aceeași întindere.

Semnalez aceste vânzări la libera tranacție, deoarece dela extinderea suveranității române asupra acestor regiuni, și până astăzi s'au vândut mulțime de terenuri agricole, între cumpărătorii cărora elementul românesc este disparent, dacă nu cu totul inexistent — iar dreptul de preempțiune al statului complet nesocotit. Astfel a fost cazul moșiiilor H. Isler din Dorobanți (nici un cumpărător român), a contelui Károlyi din Macea și Madacányi dela frontiera.

În comuna Turnu se află cca. 300 iugăre cadastrale lăsate în arendă fostului proprietar Ioan Iusth. Nici nu a expirat termenul arendării, și interese mai mult profesionale decât de ordin național caută să câștige titluri de proprietate pe seama unor oameni luați la voia întâmplării, fără a se sinchisi prea mult de granița pe care trebuie să o prezinte aceștia pentru idela de stat român.

Mai este terenul din moșia Tagányi, arendat în aceleași condițiuni, unde împroprietăriții nici astăzi nu au titlul de proprietate definitivă și tremură gândindu-se cu groază la ziua de mâine.

Primele trei centre sunt admirabile terenuri pentru o colonizare sistematică.

Dacă din pricina lipsei de fonduri, consecință naturală a depresiei economice, statul n'ar fi față de primele preproprietăți în situația să-și poată valida dreptul de preempțiune, sunt o mulțime de gospodari harnici, cari s'ar mulțumi să li se împrumute 1/2 sau 1/3-a parte a prețului de cost, fie de către Creditul Ipotecar Agricol, fie de către Banca Populară, cu eșalonare pe mai mulți ani.

O colonizare ideală ar fi așa cum se practică ea în alte țări: cu elemente selecționate de oameni absolut întregi, desinteresăți și cu tragere de inimă; coloniștii să fie puși în posesiunea lotului, dându-li-se inventarul viu și mort, deodată cu cheia locuinței tip, terminată în prealabil; iar centrele să fie înzestrate cu biserici și școli demne de prestigiul suveranității române.

În această privință centrele noastre de colonizare dela Șofronea, Iratoșul Mare și altele, prezintă un dureros contrast. Fără biserici, fără școli, se sbat în mizerie și lipsuri de tot felul.

Sunt mereu hărțuiți și revizuiți, iar vizitele diferiților inspectori și parainspectori în loc să le redea liniștea și siguranța, îi umple de groază.

Vecinii noștri, maghiarii, aveau deviza: „Suntem atât de puțini, încât chiar și paricidalul trebuie amnistiat”, și lucrau în conformitate cu acest principiu, recurgând chiar și la acostasia națională a altor neamuri; până și pietrele erau puse în serviciul ideii de stat.

În comparație cu aceasta, învățatul francez J. Michelet spune, caracterizând poporul românesc, că este bun și blând, atât de bun, încât bălăbul românului mănâncă dintr'un biid cu șarpele, iar dacă din întâmplare șarpele este ucis, plânge și este neconsolat.

E bine, azi, ca și ieri, o mulțime de șerpi se încălzesc la sânul țării românești, în vreme ce refugiați din Ungaria ca Teodor Crișan, Marcu Gheorghe, Hodoroagă Dumitru, Vidican, Șimonca, Șantău, Ambruș și alții luată pe tabloul de colonizare încă din anul 1929, umblă fără adăpost pe străzile Curticului și ale Aradului, iar cererile lor repețite nu fac decât să mărunțeze mormanul actelor nerezolvate.

Rog deci onoratul guvern, care a luat atâtea inițiative folositoare binelui obștesc și care prin punerea la punct a conversiunii și prin fermitatea cu care apără intangibilitatea frontierelor, a produs insuficiență în rândurile populației de pe liziera frontierei de vest, și rog în special pe domnul ministru de agricultură, să se sesizeze de cele expuse mai sus.

Dacă odinioară se spunea: „cuius regio, eius religio” astăzi se spune: al cui e pământul, a aceluia e țara”. Să luăm deci seama. Pentru că în viața statelor, ca și în a singuraticilor indivizi, sunt ocaziuni cari nu mai revin.

Un aventurier maghiar ministru în Persia

Ungaria a prohodit la începutul lunii acesteia încă un ungar mare: pe ministrul persan Emeric Zsürger, ajuns în guvernul Persiei pe o scară foarte aventuroasă, care l-a dus întâi prin regiunea străină din Africa, pe la tripoarile din Nisa și-apoi pe la un hotel din Cannes, unde a fost găsit ca portar și îndrăgît de un ministru persan care l-a dus în țara sa. Zsürger și-a făcut merite în fața stăpânirii persane prin energia cu care a știut reprimă o revoltă, și drept răsplătire s'a dat un portofoliu de ministru. La începutul lunii acesteia a fost apoi găsit omorât, și se crede că l-au omorât rebelii, pentru cruzimea ce o deslănțuise în contra lor.

Ziarele maghiare s'au grăbit să 'nregistreze că-l născut în Ungaria de astăzi, prin părțile Mișcolțului, din părinți unguri.

La ce sunt siliți în contra națiunilor sârbi din Ungaria

„Függetlenség”, ziar personal al dlui Gömbös, publică în n-rul din 19 Dec., în legătură cu expulzările de cetățeni maghiari din Iugoslavia, o scrisoare deosebit de caracteristică, dovedind de cele mai urite silnicii exercitate de autoritățile ungurești asupra minorităților din Ungaria și 'n speță asupra sârbilor.

E o scrisoare de protest în contra expulzării din Iugoslavia, trimisă redacției d-lui Gömbös în numele comitetului parohial ortodox al sârbilor din Budakalász de episcopul Szkorits, și se spune în ea că „în ședința sa din 16 Dec. comunitatea ortodoxă din Budakalász a condamnat cu hotărâre unanimă expulzarea familiilor maghiare din Iugoslavia și și-a exprimat cea mai mare revoltă în contra nemanelor procedări”.

Apoi: „Cetățenii cu limbă maternă sârbească cari s'au așezat de veacuri pe teritoriul Ungariei nu au simțit și n'au experimentat niciodată asemenea atrocități și intoleranță, nici chiar în timpul războiului mondial, și s'au bucurat întotdeauna din partea statului maghiar de același tratament de care se bucură și ceilalți cetățeni maghiari.

„Cel 232 de locuitori sârbi de confesiune ortodoxă, cu toții agricultori și muncitori, ai comunei Budakalász care numără 3300 de locuitori, strigă Iugoslaviei să permită să se 'ntoarcă 'napoi masele de cetățeni izgonite în chip neomenos, iar după ce se vor fi înapoiat, să le asigure tratamentul de care se bucură din partea statului maghiar populația sârbească a Ungariei”.

Îndată după această somație d. Szkorits adaugă:

„Consider de datorita mea să observ că atât declarația noastră de mai sus cât și colecția noastră (pe seama expulzării, — n. tr.) e lipsită de orice amestec al oficialității, e făcută fără știrea prealabilă a autorităților, e independentă de acțiunea similară a statului, și e voiața sinceră a membrilor comunității confessionale”.

Sfârșitul acesta al scrisorii episcopului sârbesc din Budakalász dovedește tocmai ceea ce vrea să desmintă. Subalternii episcopului Zubkovic nu puteau trimite asemenea scrisoare redacției d-lui Gömbös, mai cu seamă după infama campanie ce s'a dus oficial până 'n luna trecută (iar de-atuncea neoficial în contul exocrocului Ștefan Németh) pentru maghiarizarea bisericii sârbești. Oricât s'ar găsi și 'n minoritatea sârbească trădători și renegați, comunitatea ortodoxă din Budakalász nu putea face comparație între tratamentul sârbilor din Ungaria și între tratamentul ungarilor din Iugoslavia după cele ce-a pățit tocmai în timpul din urmă în legătură cu maghiarizările de biserică, și după ce, ca răspuns la expulzările de cetățeni ma-

ghiarilor din Iugoslavia, oficialitățile ungurești au în-carcerat preoțimea sârbească în mânăstirea dela Seghedin.

Numai dacă nu avem de-a face — bine înțeles — cu o episcopie ortodoxă dintr'acelea ce s'au dat pe brazda lui Ștefan Németh dela Sen-

O instigație maghiară pusă la punct în Camera comunelor

Deși expulzările de cetățeni maghiari din Iugoslavia luaseră sfârșit încă 'n ziua sentinței dată de Liga Națiunilor în procesul Ungariei, instigația maghiară pe chestiunea aceasta continuă, ba a luat cu-atât mai provocatoare proporții, cu cât după sentința geneveză instigația s'a transpus dincolo de hotarele maghiare, în presa străină și 'n Camera comunelor engleze.

Precum am arătat în numărul nostru trecut, Liga Revizionistă maghiară a răspândit la Geneva în ziua când s'a dat sentința în procesul Marsiliei — și-anume cu câteva ceasuri înainte de pronunțarea verdictului — un număr special, în franțuzește și englezește, al oficiosului său „Pesti Hirlap”, cu instigații tocmai pe chestiunea expulzării de cetățeni maghiari din Iugoslavia — numiți în chip mincinos minoritari, cetățeni Iugoslavi — și cu un supliment ilustrat, care evident a făcut o oarecare impresie asupra unora sau altora. Să mai amintim că s'a speculat generozitatea celor dela Geneva în special prin afșeri de copii nevraștâni sau chiar sugaci, pe cari barbarele autorități Iugoslave i-ar fi dat peste graunță fără nicio considerație.

Așa știe să lucreze propaganda revizionistă a Budapestei!

Speculației acesteia dela Geneva i-au urmat a doua zi după sentința Ligii Națiunilor în procesul Marsiliei trei interpelări în Camera comunelor engleze.

Trei inși din faimosul grup maghiarofil al lui Gower, în frunte cu faimosul Gower însuși, s'au ridicat să protesteze în contra „barbarilor” Iugoslave, și să ceară guvernului britanic demersuri.

Li-a răspuns ministrul de externe Simon, și-i cităm răspunsul chiar după oficiosul Ligii Revizioniste maghiare „Pesti Hirlap” (nrul din 14 Dec.), ca să i se sesizeze și mai bine greutatea.

D. Simon a spus că guvernul britanic privește cu mila cuvenită chestiunea celor trei mii de expulzați din Iugoslavia, dar chestiunea aceasta nu intră în obligațiile ce și le-a luat Iugoslavia prin tratatul de pace. „Pesti Hirlap” n'a reținut și celelalte lucruri spuse de ministrul de externe englez, și l'explicabil de ce. De vreme ce a spus că expulzările cu pricina nu intră în obligațiile ce și le-a luat Iugoslavia prin tratatul de pace, înseamnă că d. Simon a explicat: s'au expulzat oameni cari nu erau cetățeni Iugoslavi — oameni față de cari clauzele minoritare ale tratatului

teși! În acest caz e evident că protestul nu i-a fost terminat de niciun amestec al oficialității.

Vom adăuga că se semnalează proteste ale comunităților religioase sârbești și din alte părți ale Ungariei. Dovădă că presiunea oficială lucrează pe toată linia.

de pace n'o obligă pe Iugoslavia la nimic.

Îată deci pusă la punct din cel mai cu greutate toată tigoșta ce-a înscenat-o trede ungurească pe chestia celor mii de cetățeni maghiari expulzați din Iugoslavia.

De ce presa maghiară dela despre care am dovedit în numărul trecut tocmai în legătură cu această chestie a expulzării din Iugoslavia, că are legătură cu „Pesti Hirlap”, nu și-a dat de datorie să ia din oficiosul Ligii Revizioniste și această nerie la punct făcută de ministrul de externe al Angliei, după grăbit — ca faimosul „Erd Hirlap” — să ia dela redacției „Pesti Hirlap” cu câteva suri înainte de a apărea 'n loanele acestuia, știrea că se pulzează numai din Subotiza de mii de „minoritari”?

Nu mai e de vi mizeria din Ungaria.

Ziarele budapestane au scos de când cu expulzările din Iugoslavia de a mai motiva și celderile nenorocirilor din d-lui Horthy. Nu se mai sinde acolo oamenii nici din amor norocit, nici de neurastenie, de mizerie, ci numai de dor pentru victimele expulzării din Iugoslavia. Nu mai e grotesc, dementă, e de-adreptul perv asemenea mistificare. Totuși prinde. Ce nu prinde în Ungaria cea îmbătătită atâția zile cu toate stupefiantele dentismului! Dar dacă interesul prea puțin că cetățenii regali lui Horthy cred în asemenea ciună, instigația ce se face falsificările acestea nu mai pot fi privită cu indiferență din plasată în presa maghiară noi și 'n presa țărilor apuse. Te pomenești că oamenii dela Gower o vor duce și 'n parlamentul englez.

Atragem deci atenția celor mai să contrabalanseze instigațiile ungurești, asupra actelor motive pentru cari și oamenii seamă în Ungaria, trate atât de cumplit de neprietene ce le-am dat de câțiva zile în rubrica noastră „Din hortic”.

Păstrați toate numerele zetei Antirevizioniste pentru lecție.

La numărul viitor, uităm acest an — precum am făgăduit dintru 'nceput — vom anexa sumarpe categorii al tuturor merelor apărute.

Demonstrații antirevizioniste

Conferința d-lui Stelian Popescu

Președintele Ligii Antirevizioniste, d. Stelian Popescu, directorul ziarului „Unversul”, a ținut Dumineca trecută o conferință despre „Redeșteptarea conștiinței naționale” la Teatrul Național din Cluj, întâia din ciclul de conferințe antirevizioniste organizat la Cluj de secția pentru Transilvania a Ligii.

Vizita președintelui Ligii Antirevizioniste în capitala Ardealului a fost prilej de manifestare mult decât entuziaste. Înainte de a începe, episcopul Ivan, președintele Ligii Antirevizioniste din Ardeal d. dr. Ioan Lușcuș, cu prefectul dr. Eugen Dunca, cu primarul prof. univ. N. Drăgan, cu reprezentanții celorlalte organizații clujene și cu o uriașă delegație de studenți, publicul din Cluj l-a făcut inimosul luptător redeșteptător al conștiinței românești o primire cu adevărată. Până la Teatrul Național a avut loc conferința, d. dr. Stelian Popescu a fost drum de triumf, iar ceasurile s-au petrecut între clujeni ce-l aplaudau de generală tresărire românească.

zioniste maghiare — apărut în extenso în n-rul din 19 Dec. al ziarului „Unversul” — și a

După conferința dela Teatrul Național s'a dat în onoarea președintelui Ligii Antirevizioniste un banchet la care au participat fără deosebire de culoare politică reprezentanții tuturor organiza-

D. STELIAN POPESCU președintele Ligii Antirevizioniste. Apelat la toate conștiințele românești să fie treze, ca să putem ține piept atacurilor mișești ce se dau graniței noastre trianonice.

țiilor românești din capitala Ardealului. A avut loc apoi o recepție înălțătoare la asociația meseriașilor români.

vicepreșed. Asociației învățătorilor din județ, unul dintre condamnații la moarte de fostul regim unguresc.

S'a ales apoi următorul comitet: președ. dr. G. Pop, secretar învățătorul Const. Dinu, casier notarul A. Bărbos, iar membrii preoții Mihai Berinde și Pamfil Oșlanu.

La Șomcuta

Chiorenii au ținut o mare adunare la Șomcuta, luând cuvântul d. dr. Ștefan Pop, primpretor, A. Grobelu, subrevizor, Vasile Teianu, dr. școlar, apoi d. deputat Ștefan Pop, proclamat președinte al secției Ligii.

Comitetul secției a fost alcătuit astfel: Președinte d. Ștefan Pop, deputat, vicepreședinte d. dr. Ștefan Pop, primpretor, secretar d. Andrei Grobelu, subrevizor școlar, casier d. Victor Marchiș, director școlar, membrii dnii dr. Augustin Tibil, archidiacon Ioan Ilieș, Alexandru Nilvan dr. de bancă, protopop onorar Costin Nicolae și dr. Sever Pop preș. Coop.

Adunarea dela Aiud

Românii din Aiud și din împrejurimi s'au adunat din inițiativa d-lui prof. Ovidiu Hulea, președintele despărțământului „Astrei”, prezidați de inimosul luptător dr. Victor Fodor, directorul sanatorului, ca să constituie secția locală a Ligii Antirevizioniste, în comitetul căreia au fost aleși d-nii: dr. Ion Baltaru, președinte, protopopii Ioan Bucur și Iosif Pop vice-președinți, dr. Valer Roșian secretar general, Emil Checicheș casier, iar membrii d. prof. Ovidiu Hulea, d-na Margareta general Nicolau președinta societății „Crucea Roșie”, d-nii dr. Adrian Dărămuș, președintele F. O. R.-ului, dr. Victor Fodor, președintele A. G. R. U.-ului, d-na Tullia dr. Albină, directoarea gimnazului de fete, d-nii Octavian Lupean, directorul liceului „Titu Maiorescu”, ing. Petru Marcu, directorul școlii de arte și meserii, dr. Teodor Guriiță, medicul primar al orașului Aiud, dr. Simion Pădurean, președintele Casinei Române, dr. Aurel Radu, președintele soc. corale „Doina Marelui”, d. Iosif Herdea, președintele școlii primare de stat, Romul Lupean, președintele reuniunii plugarilor români și al soc. meseriașilor români, precum și primarul și prim-pretorul de totdeauna al orașului și plășii.

După ce a luat hotărârile în privința înființării de secții ale Ligii în toate satele județului, adunarea a hotărât să comemoreze la 8 Ianuarie pe eroii dela 1848, apoi să cenzureze româneasca afișelor și firmelor și să ia măsuri drastice în contra răspânditorilor de știri tendențioase.

La Șeini

O altă manifestație a fost în județul Sătmar la Șeini.

A luat cuvântul d. Ioan Buteanu, administrator de plasă, și d. Iosif Nistor, director școlar,

Din raiul hortist

Iarăși lefurile notarilor sătești

Din „Magyarság” dela 29 XI. crt.:

Notarii comunali au cerut în congresul dela începutul toamnei să li se plătească de urgență restanțele, deoarece sunt într'o situație desperată. Li s'a făgăduit plata restanțelor până 'n Iulie viitor, iar de Crăciun un avans în contul restanțelor, dar numai unde bugetele comunale nu-s deficitare.

Oameni cari n'au rămas fără casă din pricina lugo-slaviei...

Din desbaterile dela 13 Dec. crt. ale parlamentului maghiar, după „Uj Magyarság” din 14 Dec. Deputatul Anton Klein „a amintit despre refugiații din Iugoslavia, apoi a vorbit despre aceia cari și-au pierdut căminul, casa, din pricina guvernului maghiar”. Și anume: despre victimele fiscalității.

A arătat că deși ministrul finanțelor a recunoscut că recolta din anul acesta a fost în Ungaria cu 20 de milioane de chintale (măși) mai puțină decât în anul precedent, totuși a dat poruncă să se incaseze impozitele fără milă. „Oficiul statistic maghiar — a spus apoi Klein — vestește că 'n Ungaria criza dă 'napoi. De unde își ia oficiul statistic informațiile, când toată lumea știe că ne găsim pe punctul cel mai de jos al crizei?” A arătat că la victimele de până aci ale fiscalității se adaugă dela 15 Dec. altele, cei din ținuturile sinistrate, cărora le expiră păsuirea excepțională.

Grevele din Ungaria

În ședința din 13 Dec. crt. a parlamentului unguresc (vezi „Uj Magyarság” de a doua zi) s'a dezbătut un raport al inspectoratului general al muncii, prin care s'a arătat că au fost în anul trecut în Ungaria 18 greve declarate de muncitori pentru a li se spori salariile, și că o grevă a fost declarată din pricină că patronii voiesc să renunțe la așa-zisul sistem Bedeaux (sistem de marcă americană prin care se cronometrează toate mișcările și toată activitatea muncitorilor, ca să li se sporească producția și să li se scadă lefurile).

Punctul raportului care privea sistemul Bedeaux a stârnit stupefacție generală la opoziționiști. Deputatul Ludovic Kabok a luat cuvântul ca să protesteze în contra falsului din raportul inspectoratului general, arătând că oriunde s'a încercat introducerea numitului sistem, muncitorii nu l-au acceptat decât după împotriviri uriașe. „Uj Magyarság” nu ni-o spune, dar probabil că oratorul s'a referit și la cele două cazuri ungurești binecunoscute: greva din August anul trecut dela uzinele Ganz, și greva care durează actualmente de trei săptămâni la fabrica de textile din Papa.

Manifestațiile din Bănat și depe graniță

La Timișoara a fost Dumineca trecută o demonstrație antirevizionistă de proporții uriașe, participând peste 30 de mii de manifestanți, în cea mai mare parte săteni din toate comunașele județului Timiș-Torontal. Manifestanții au intrat în capitala Bănățului încofonată, cu steaguri, placarde și fanfare, făcând răsună de glasul conștiinței capitala bănățeană, absentă acum din mișcările antirevizioniste din pricina revendicărilor repetate rânduri față de statul iugoslav.

senator Petru Toma despre curburile de agitație ce le formează cele șapte colonii maghiare din Bănat, iar d. prof. univ. Onisifor Ghibu despre primejdia mare a revizionismului ce operează sub masca organizațiilor maghiare bisericesti dela noi.

În numele minorității șvăbești și-al celei sârbești au vorbit d-nii dr. Francisc Schmitz și Slobodan Kostic, protopop, arătând că libertățile de cari se bucură în România le-au făcut pe-aceste minorități să se simtă aici ca la ele acasă și să fie pline de recunoștință față de statul român, căruia i doresc cea mai mare prosperare

La sfârșit d. dr. Pompiliu Cioban a citit o moțiune, prin care se cere înfrânarea presei ungurești instigatoare din România, cumintirea instigatorilor din partidul maghiar, deparatizarea orașelor înstrăinate și alungarea iredentiștilor aciuai pe lângă bisericile și mândștirile ungurești.

S'a ales o comisie alcătuită din d-nii dr. Avram Imbroane, președintele Ligii Antirevizioniste din Bănat, prof. univ. Onisifor Ghibu și N. Lăzărescu, ca să se prezinte M. S. Regelui și miniștrilor spre a le cere măsuri ur-

gente și radicale în sensul celor cuprinse în moțiune.

La sfârșit, după ce d. G. Lungulescu, secretarul general al Ligii Antirevizioniste, a ținut o cuvântare înflăcărată despre luptele purtate de românii Ardealului și Bănățului în contra subjugării ungurești, uriașa asistență a făcut jurământ că va fi mereu la datorie împotriva dușmanilor neamului.

La Sătmar

În aceeași zi a avut loc pe granița nordică, la Sătmar, o adunare antirevizionistă, în carele căreia d. prof. Ioga dela Academia comercială din Cluj a ținut o interesantă conferință despre lupta pe teren economic a revizionistilor maghiari, arătând în ce inferioritate se găseau economiceste ungurii din Ardeal sub stăpânirea maghiară, față de situația ce-o au astăzi la noi după reforma agrară, apoi descriind lupta ce o dau revizionistii ca să ne subjuge economiceste la noi în țară.

La frumoasa manifestație și-a dat concursul „Doina sătmarreană”, sub conducerea d-lui Patraulea.

Adunarea s'a început cu tradiționalul serviciu divin, și a fost condusă de d. ing. C. Teodoruș, rectorul Școlii Politehnice, și a înființat-o cu o înflăcărată cuvântare de omagii aduse d-lui Iosif Titulescu și tuturor luptătorilor pentru sfintele drepturi ale României.

Prof. Topliceanu a ținut o cuvântare despre mistificările iredentiste și despre meschiștii cu cari socot să 'nfrângă platea revizionistii dela Bucestă.

Dr. Anton Bogdan, fost ministru, a arătat pericolul ce-l reprezintă, mai cu seamă în domeniul economic, ungurii centrila noi.

A vorbit apoi: D. ing. Dion Bogdan, despre lupta ce avem de dus pentru combaterea înfrângerii economice a țării, d.

Citiți și răspăniți

„Gazeta Antirevizionistă”

Sângeroasele alegeri județene dela Dobrișin

Duminea trecută s'au făcut în Ungaria alegeri județene în vreo cinci locuri în partea dinspre granița noastră nord-vestică. Alegerile dela Dobrișin au degenerat în încăierări cumplitе, provocate de partidul dela putere și de studenții din slujba lui. Guvernamentalii și au încercat puterea brațelor asupra opoziției socialiste și agrariene, dar în special asupra dizidenței guvernamentale a fostului primar al Dobrișinului Vásáry, despre care am arătat și 'n numărul nostru trecut că-i omul de încredere al contelui Bethlen.

Incăierarea dintre guvernamentalii dela Dobrișin a produs dect mare senzație în politica maghiară, și nu se știe dacă nu va avea repercusiuni asupra relațiilor destul de încordate dintre gruparea guvernamentală a fostului prim-ministru Bethlen și dintre guvernamentalii credincioși generalului Gömbös.

Bătăile dela Dobrișin au fost precedate de demonstrații de stradă ale studenților din slujba guvernului. Demonstrațiile studențești au degenerat apoi în bătăi, cu răni și cu numeroase

arestări. Seara studenții au spart toate ferestrele lui Vásáry, conducătorul dizidenței.

Teroarea dela Dobrișin în discuția parlamentului.

Scandalurile electorale dela Dobrișin au pricinuit mare agitație în parlament.

Faimosul Eckhardt a acuzat guvernul că introduce în viața politica maghiară, prin sistemele acestea, *balcanismul* (ca și cum Ungaria n'ar fi vestită 'n toată lumea pentru ne'ntrecutele-i alegeri de dinainte de război, mai balcanice decât oriunde).

Deputatul Györki a spus că teroarea dela Dobrișin a întrecut și pe cea din alegerile ungurești de dinainte de război. S'au făcut spargerii de geamuri și de vitrine la absolut toți opoziții din Dobrișin. Licitațiile fiscale s'au ținut lanț la opoziții toată săptămâna premergătoare alegerii. Poșta a trimis alegătorilor buletine de votare numerotate. Buletinele votanților n'au fost depuse în urne, ci luate de președinții de secții la ei. Studenții au umblat turmentați zile de-arândul, ospați de rector la diferite cărciumi. Maftrările operate de studenți au întrecut orice închiuire.

Știri din politica internă maghiară

— Regrupări, dizidente, etc. Reforma electorală. Sângeroasele încăierări dela Dobrișin dintre bethleniști și dintre studenții d-lui Gömbös. —

În politica internă ungurească, precum am mai semnalat, se petrec de-o vreme încoace regrupări. Întră adecă în partidul guvernamental unele partide minuscule cari erau până acuma veșnic guvernamentale, iar de altă parte opoziția se concentrează și ea, deocamdată în chip destul de precis.

Partidul d-lui Gömbös, așa-zis unitar, a înghitit în zilele din urmă mîntelul partid „municipal” al d-lui Kozma, prieten al d-lui Gömbös din zilele teroarei albe. Deasemenea s'a dat din nou cu guvernul partidul veșnic guvernamental al catolicilor lui Wolff. Partidul zis în batjocură țărănesc al asasinului dela Iara E. khardt Tbor a început în zilele din urmă să facă iarăși opoziție guvernului, dar e vorba numai de o opoziție de față, deoarece guvernamentalizarea lui e știută îndecbște.

Regruparea aceasta în jurul d-lui Gömbös nu contează prea mult. Primul ministru își adună 'n jurul său partide cari nu contau în viața politică, și erau și până aci guvernamentale, partide alcătuite în bună parte din oameni cu cari d. Gömbös e legat depe vremea teroarei albe. Regruparea e semnificativă numai prin acest d'n urmă amănunt.

Deocamdată nu se poate ști în ce măsură aceste achiziții sunt o pregătire pentru ziua când partidul guvernamental se va rupe în două: deoparte credincioșii lui Bethlen, de alta credincioșii lui Gömbös. În privința desacordului dintre cei doi oameni de stat să se seziseze și rile ce le dăm în altă parte despre conflictul dela Dobrișin.

În tabăra opoziționistă s'a remarcat în zilele din urmă o apropiere între legitimiști și între gruparea Rassay, singurele grupări cari au atăcat guvernului pe

chestia verdictului dat de Liga Națiunilor la 10 Dec.

Reforma electorală

Ministrul de externe a pre-dat săptămâna trecută membrilor guvernului și conducerii partidului guvernamental proiectul de lege al reformei electorale, pentru că să și jacă respectivele observații. „U. M. gyaráság” arată că după știrile cari circulează reforma electorală conține între altele următoarele:

Votul va fi secret, pe circumscripții; cu liste se va vota numai în capitală și 'n județul Pest. Numărul deputaților va fi tot cel de astăzi: (245), dar o seamă dintre ei vor fi aleși de consiliile județene, iar alții vor fi aleși cu primă. Se menține sistemul recomandării, și se va cere candidaților să aducă un număr de recomandări — date în fața notariului public — egal cu 5% din totalul voturilor din circumscripție. Nu se vor putea lua recomandări decât dela alegători cari stau de 4 ani în aceeași localitate, ceea ce înseamnă că are drept de vot numai cine a stat în ultimii patru ani în aceeași comună.

De notat:

Proiectul acesta nu diferă decât pe ici pe colo de cel pe care a consimțit astă toamnă să-l prezinte ca al său opoziționistul E. khardt. Consimțirea aceasta, după cum se știe, l-a adus d-lui E. khardt mandatul de prim delegat al Ungariei la Geneva, dar totodată l-a zdruncinat partidul.

Academia franceză a publicat o carte despre limbile vorbite pe pământ. Limba ungurească, vorbită de 16 milioane de inși (?), figurează 'n locul al 29-lea.

Informațiuni

Urăm cetitorilor „Gazetei Antirevizioniste” și tuturor fraților români sărbători fericeite.

Comitetul central al Ligii Antirevizioniste a ținut Sâmbătă după amiază o adunare extraordinară, vestejind drastic declarațiile din parlament ale ministrului Victor Iamandi și hotărînd că 'n cas dacă guvernul nu-l va debarca repede, va conoca adunări de protestare în toată țara.

Abonamente:

Pe un an 160 lei
Pe șase luni 90 lei
Pentru autorități, instituțiuni, întreprinderi 600 Lei

Asasinul Eckhardt

— Un document zdrobitor —

Ziarul „Curentul” a publicat la 24 Dec. crt. următorul ordin din 6 Ianuarie 1919 al Senatului Național Român din Turda, dat împotriva lui Tiberiu Eckhardt, fost prim pretor la Iara, prim delegatul de mai apoi al Ungariei la Liga Națiunilor, ca urmare a asasinatelor sale arătate 'n numărul nostru trecut, săvârșite în satele Filea de sus și de jos din plasa Iara:

„E. khardt Tibor, protopretor în Iara, și Vinze Albert, căpitan de jandarmi în Turda, a pușcat cu mai mulți tovarăși 8 români din Filea de sus și Filea de jos. Cozul a fost anchetat de d. dr. George Pădăciuanu și a oflat cazuri grovuri de omor, de aceea aflăm cu cale că Tiberiu E. khardt să fie momentan deșnut pentru a nu vada.

Rugăm a face urgent pașil de lpsă

Turda la 6 Ianuarie 1919
ss. dr. I. Popescu președinte

Ordinul acesta, d'n păcate, nu s'a executat, și asasinul E. khardt a putut fugi la Budapesta, ca apoi să apere Ungaria 'n procesul Marsiliel.

Se vede că s'a amestecat o mână protectoră, căci numele lui E. khardt (spune „Curentul”) nu figurează în dosarul de sute de file al procesului asasinatelor din plasa Iara, aflat la tribunalul din Turda. Mare e, Doamne, indolența sau prostia românească!

Un patriortard... desinteresat

La 20 Dec. s'a publicat în pagina de instigații prin subscrieri și prin altele de ajutoare pe seama expulzării din Iugoslavia, a lui „Függetlenség”, ziarul personal al d-lui Gömbös, un anunț extrem de nostim.

Iată-l:

„Viteazul Ioan Simon, plutonier-major de jandarmi, ar da unei fete trecută de 16 ani sau unei femei (e vorba de expulzate din Iugoslavia, — n. tr.) casă și post”.

Lasăm pe cititori să afe singuri despre ce mărinimie e vorba

„Actio Catolica”, organizația generală înființată anul trecut a catolicilor din Ungaria, a ținut săptămâna trecută la Szekszárd o adunare, la care vestitul călugăr iezuit Bangha a spus următoarele (cităm după „Magyarság” din 18 crt.):

„Ca tradiție Ungaria e catolică, ca manifestare protestantă, iar ca morală jidovească”.

Săptămâna

În politica internă s'a 'ntâmplat în sfârșit inevitabilul: d. Iuliu Maniu s'a retras din delegația permanentă a partidului național-țărănist. Din întăvievul lămuritor ce l-a dat ziarelor reiese că d. Maniu i s'au despărțit definitiv de ale conducere național-țărăniste. Vor urma evenimente.

Partidul georgist s'a pronunțat solidar cu Iuliu Maniu.

Conducerea partidului liberal a fost iarăși, o prilejul discuțiilor din parlament pe chestia censurii în desacord cu guvernul.

Parlamentul s'a înșchis într'o atmosferă încăcată, din pricina vorbei spusă de ministrul Iamandi la răspunsul la mesaj, că orașele noilor provincii ni-au aparținut niciodată și nu se poate o românsare a lor accelerată.

Săptămâna externă a fost foarte tulburătoare

În Bulgaria o conspirație comunistă civilo-militară, cu sute de arestări în regiunea Haskovo.

În Austria deasemenea o descoperire de complot bineînțeles hitlerist, cu ramificații în aproape toate orașele țării.

În Germania un esalt la ministerul de război zvonuri despre nemulțumiri ale armatei și despre 'ncercare de asasinat în contra ministrului apărării naționale.

În Ungaria se desemnează regrupări politice, gribite de verdictul dela Geneva.

În Franța se fac pregătiri pentru procesul atentatelor, care i vorba să înceapă la curtea cu jurați de Aix-en-Provence pela sfârșitul lui Martie. Regina Maria a Iugoslaviei s'a constituit parte civilă, și va apăra pe d. Paul Boncourt.

Papa primește astăzi, 24 Dec., pe cardinali. Ziarele maghiare spun că va rosti un discurs politic cu mărăsuneț.

Apropierea franco-italiană a făcut noi prognoze. Ziarele franceze arată că Italia s'a hotărît definitiv se lege de Franța, în urma concesiunilor teritoriale altor avantagii ce i se dau în Africa. Presa maghiară e foarte alarmată, și spune că nu se poate nimic în Italia și Franța fără să se fi aranjat întănt chestiile Europei centrale.

Sărmanul Szabó Dezső

La mijlocul acestei luni s'a dat la tribunalul din Dobrișin o sentință care nu se poate să nu ne 'nduioșeze. Pentru că a fost dată 'n contra unuia care s'a mărturnisit de origine românească, și-a nume face parte dintre prigoanele ce s'au pornit în contra lui din cauză că 'ndrăznise să-și caute origini românești și chiar s'anunțe că se va muta din intoleranța Ungariei în România.

Bietul Szabó Dezső, — e vorba despre el, despre cel mai mare prozator ce-l are de 20 de ani încoace literatura maghiară — a fost condamnat la două săptămâni închisoare, la 500 de pengő amendă transformabilă în 50 de zile închisoare, la 150 de pengő cheltueli de judecată și 1 pengő desdăunare morală, ceea ce înseamnă pierderea tuturor drepturilor politice. I s'a dat această condamnare pentru că l-a calomniat într'o conferință publică, ținută acum o lună și jumătate la Dobrișin la invitația studenților, pe „binefacătorul” său (circumstanță agravantă) Bajcsy-Zsilinszky Endre, faimosul deputat rasist care l-a băgat în pământ pe conducătorul șvabilor din Ungaria Iacob Bleyer, asmuțând în contra lui studențimea din Budapesta.

Szabó Dezső învinuise în conferința sa pe deputatul rasist, că l-a păpat o subvenție ce l-a fost dată la mâna lui Bajcsy Zsilinszky de decedatul ministru al sănătății Ioanif Vass, dându-i numai a zecea parte. Învinuirea aceasta, adusă unui conducător

al studențimii rasiste, a făcut degenera conferința lui Szabó într'un scandal monstruos. Studenții cari îl invitaseră 'nă un ciclu de trei conferințe au terorizat în așa chip bietul conferențiar a trebuit să ceară lertare depe tribunal, apoi l-au contramandat de rînteale restante.

S'a început în urma areștrii a lui Szabó o camăturbată 'n contra lui, iar d'oc tătut Bajcsy Zsilinszky l-a dedit judecată pentru calomnie. La judecată deputatul răgermant s'a lăudat că a fost mult decât un mecenat pe ingratul pui de valah, că l-a plătit acuma pomeni de 200 de pengő (un pengő e egal, atunci 30 de lei), și alte asemenea lucruri pe cari dacă fapt le-ar fi făcut dreapta, și nu trebuia să le știe.

Acuzația lui Bajcsy-Zsilinszky are un amănunt care ne iadintredem ce fel de legătură prin anul 1928 — de-atunci tează chestia — între deputat rasist și între scriitorul de gne românească care s'a ritezat apoi după mamă-sa

Și anume: deputatul avea o gasetă de opoziție bată, șperțuită de fostul ministru al sănătății Ioanif Vass (acela care a patronat d'acelă dările ieșite la iveală de la lejul președintel de astă al subsecretarului de Dréhr) cu mai multe multe pengő. Șperțul, pentru că nu asle politicianii adon și gasetele dușmane, a trecut pe numele bietului Szabó.